

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaalteaduste valdkond
Narva kolledž
Õppekava Noorsootöö

Jelizaveta Kružalenko

Noortekeskuste roll noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamisel
Kohtla-Järve näitel

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Programmijuht, nooremlektor, Birgit Villum, MA

Narva 2026

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, Põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jelizaveta Kružalenko (sünnikuupäev: 24.04.2000),

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda kirjutatud bakalaureusetöö „Noortekeskuste roll noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamisel Kohtla-Järve näitel“, mille juhendaja on Birgit Villum, reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktis 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narva, 2026

ABSTRACT

The title of this bachelor's thesis is "The Role of Youth Centers in Developing Young People's Social Activity: The Case of Kohtla-Järve".

The aim of this study is to examine the role of youth centers in the development of young people's social activity and to analyze how young people and youth workers evaluate their impact on participation in community and social life. The relevance of the topic lies in the need to better understand how youth centers support youth engagement in a context where factors such as school workload, digital environments, and multicultural settings may influence young people's activity levels.

The research problem focuses on the lack of clear understanding of how youth centers affect the development of social activity among young people at the local level. The theoretical framework is based on the concepts of youth work, youth centers, and social activity. Youth work is understood as a field that supports young people's development through non-formal learning and voluntary participation, while social activity refers to participation in community and social processes.

The empirical study is based on a qualitative research approach. Data was collected through semi-structured interviews with six participants, including two youth workers and four young people who regularly attend youth centers. The data was analyzed using qualitative content analysis.

The results indicate that youth centers play an important role in supporting young people's social activity by offering diverse participation opportunities, encouraging initiative, and creating a supportive environment. At the same time, several challenges were identified, such as lack of time, school-related workload, digital distractions, and language barriers. The study concludes that youth centers have strong potential to enhance youth social activity, but their effectiveness depends on the relevance of activities and the broader social context.

SISUKORD

ABSTRACT	4
SISSEJUHATUS	6
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE.....	8
1.1. Noorsootöö ja noortekeskused	8
1.2. Kohtla-Järve kui noorsootöö keskkond	10
1.2.1. Multikultuursus Kohtla-Järve linnas	11
1.2.2. Kohtla-Järve noortekeskuse ülevaade	13
1.3. Noortekeskuste roll noorte arengus	14
1.4. Noorte sotsiaalne aktiivsus	15
2. EMPIIRILINE OSA	17
2.1. Andmekogumismeetod	17
2.2. Valimi moodustamine	18
2.3. Andmete kogumine ja analüüs	19
2.4. Eetilised põhimõtted ja uurija roll	20
3. Uuringu tulemused	21
3.1. Peamised tulemused	21
3.1.1. Kohtla-Järve noortekeskuse võimalused noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamiseks	21
3.1.2. Noortekeskuse mõju noorte osalusele kogukondlikus ja ühiskondlikus elus noorte ja noorsootöötajate hinnangul	25
3.1.3. Takistused noorte kaasamisel ühiskondlikesse tegevustesse ja lahendused nende ületamiseks noorte ja noorsootöötajate hinnangul	27
3.2. Järeldused ja ettepanekud	30
KOKKUVÕTE	34
Kasutatud allikad	36
Lisa 1. Intervjuu küsimused (noorsootöötajad)	41
Lisa 2. Intervjuu küsimused (noored)	43

SISSEJUHATUS

Noorte sotsiaalne aktiivsus on oluline nii indiviidi arengu kui ka ühiskonna toimimise seisukohalt, kuna aktiivselt osalevad noored kujunevad suurema tõenäosusega teadlikeks, vastutustundlikeks ja ühiskonda panustavateks kodanikeks. Samas on tänapäeval mitmeid tegureid, mis võivad noorte aktiivset osalust takistada, nagu suur koolikoormus, digikeskkonna mõju ning sotsiaalsed ja kultuurilised eripärad. Samuti on olemas juba praegu toimivaid lahendusi, mis võivad vastupidiselt noorte sotsiaalset aktiivsust suurendada – näiteks noorsootöö.

Noorsootöö on osa mitteformaalsest õppest (Eesti Vabariigi haridusseadus, 1992) ning seega toetab noorte mitmekülgset arengut, sh sotsiaalse aktiivsuse kujunemist. Eestis on varasemalt uuritud, milliseid võimalusi noortekeskused noortele pakuvad, millised on nende võimalused noorte sotsiaalse kaasatuse suurendamiseks ning milline on noorte rahulolu noortekeskustega, ent piisavalt ei ole läbi viidud piisavalt uuringuid, mis käsitleksid spetsiifiliselt noortekeskuste rolli noorte sotsiaalse aktiivsuse kujundamisel. Sellest tulenevalt on oluline uurida, milliseid võimalusi noortekeskused noortele pakuvad, kuidas need võimalused toetavad noorte aktiivsust ning milliseid tugevusi ja arenguvajadusi selles protsessis nähakse.

Töö eesmärk on uurida, millist rolli mängivad Kohtla-Järve noortekeskused noorte sotsiaalse aktiivsuse kujunemisel ning kuidas hindavad noored ja noorsootöötajad noortekeskuste mõju noorte osalusele kogukondlikus ja ühiskondlikus elus.

Uurimisprobleemist lähtuvalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

1. Milliseid võimalusi pakuvad Kohtla-Järve noortekeskused noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamiseks?
2. Kuidas hindavad noored ja noorsootöötajad noortekeskuste mõju oma osalusele kogukondlikus ja ühiskondlikus elus?
3. Milliseid takistusi nähakse noorte kaasamisel ühiskondlikesse tegevustesse ning millised on võimalikud lahendused nende ületamiseks?

Käesoleva bakalaureusetöö uudsus seisneb selles, et varem ei ole uuritud konkreetselt noortekeskuste rolli noorte sotsiaalse aktiivsuse kujundamisel ning spetsiifiliselt Kohtla-Järve linna võtmes, arvestades lisaks ka selle multikultuurset ja sotsiaalset eripära. Töö ühendab nii noorte kui noorsootöötajate vaated, mis võimaldab saada tervikliku ja praktilise

ülevaate noortekeskuste rollist noorte sotsiaalse aktiivsuse kujundamisel, muutes seeläbi töö väärtuslikuks konkreetse piirkonna noorsootöö arendamiseks.

Andmete kogumiseks kasutas töö autor kvalitatiivset uurimismeetodit kasutades poolstruktureeritud intervjuusid. Uuringus osales kuus inimest, sealhulgas kaks noorsootöötajat ja neli noort, kes on aktiivsed noortekeskuse külastajad. Selline valim võimaldas saada süvitsi minevat teavet uuritava nähtuse kohta ning analüüsida osalejate kogemusi ja hinnanguid.

Käesolev bakalaureusetöö koosneb kolmest peatükist. Töö esimeses peatükis ehk teoreetilises osas kirjeldatakse noorsootöö, noortekeskuste ja noorte sotsiaalse aktiivsuse olemust ning seda, kuidas noortekeskused võivad mõjutada noorte arengut tervikuna. Täiendavalt antakse ülevaade Kohtla-Järvest kui multikultuursest noorsootöö keskkonnast, mis võib mõjutada ka noorte sotsiaalse aktiivsuse kujunemist. Noorsootöö on käesoleva bakalaureusetöö mõistes kui noorte arengut toetav tegevusvaldkond, mis loob võimalusi mitteformaalseks õppimiseks ja vabatahtlikuks osaluseks. Noortekeskus on avatud noorsootöö keskkond, mis pakub noortele turvalist ja arendavat keskkonda. Noorte sotsiaalne aktiivsus on noorte osalemine kogukondlikes ja ühiskondlikes tegevustes, sealhulgas vabatahtlikus töös, projektides ja algatustes, mis eeldavad valmisolekut panustada ühiskonna ja kogukonna arengusse. Bakalaureusetöö teises peatükis kirjeldatakse uurimismetoodikat, sealhulgas andmekogumise ja -analüüsi meetodeid ning teaduseetika järgimist. Töö kolmandas peatükis esitatakse uuringu tulemused, järeldused ja ettepanekud. Uurimistöö läbiviimisel järgis töö autor teaduseetika põhimõtteid, mida kirjeldatakse detailsemalt metoodika peatükis. Käesoleva uuringu üheks piiranguks on väike valim, mis ei võimalda tulemuste üldistamist kõigile Kohtla-Järve noortele. Tulemused annavad siiski väärtusliku ülevaate uuritava nähtuse olemusest ning võimaldavad teha järeldusi konkreetse konteksti kohta. Teiseks piiranguks on regulaarselt noortekeskust külastavate noorte intervjuueerimine, mis võib anda sissevaate ainult aktiivsete noorte vaadetele. Töö objektiivsuse tagamiseks on töö autor siiski intervjuueerinud ka noorsootöötajaid, kes oskavad anda hinnanguid ka vähemaktiivsete noorte seisukohast.

Bakalaureusetöö autor kasutas töös teksti keeleliseks toimetamiseks OpenAI (2026) tehisintellektil põhinevat vestlusrakendust ChatGPT.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

1.1. Noorsootöö ja noortekeskused

Noorsootöö on tegevusvaldkond, mille eesmärk on luua noortele sobivad tingimused nende mitmekülgseks arenguks. See toetab noorte isiksuslikku, sotsiaalset ja üldist eneseteostust, võimaldades neil tegutseda vabatahtlikult väljaspool perekonda, formaalharidust ja tööelu. Noorsootöö keskmes on noore omaalgatus, huvid ja aktiivne osalus, pakkudes arenguvõimalusi mitteformaalse õppimise keskkonnas. (Noorsootöö seadus, 2010)

Eestis on noorsootöö korraldamise keskne vastutaja kohalik omavalitsus, kellele see ülesanne on pandud kohaliku omavalitsuse korralduse seadusega. See kohustab omavalitsust tagama noorsootöö kättesaadavuse ja arengu oma haldusterritooriumil, arvestades sealsete noorte vajadusi ja eripärasid. (Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, 1993) See tähendab, et kohalik omavalitsus peab looma süsteemi, mille kaudu noortele pakutakse arenguvõimalusi ning toetavaid teenuseid, sh osalusvõimalusi.

Lisaks otsesele korraldusvastutusele on omavalitsuse ülesandeks noorsootöö prioriteetide määratlemine kohalikul tasandil (Noorsootöö seadus, 2010). See hõlmab strateegiliste eesmärkide seadmist, tegevussuundade kavandamist ning ressursside jaotamist. Võimaluse korral kaasab kohalik omavalitsus noorsootöö elluviimisse ka kolmanda sektori organisatsioone ja erasektori partnereid, et mitmekesistada võimalusi ja tugevdada koostööd kogukonnas. (Haridus- ja Noorteamet, 2022) Kohalik omavalitsus toetab võimaluste piires rahaliselt oma piirkonnas tegutsevaid noorteühinguid, noorteprojekte, ja -programme. (Noorsootöö seadus, 2010) Noorsootöö ülesannete andmine kohalikule omavalitsusele on põhjendatud sellega, et kohalik tasand on noorte elu- ja tegutsemiskeskkonnale kõige lähemal ning suudab seetõttu paremini arvestada kohalike vajaduste ja oludega. (Haridus- ja Noorteamet, 2022)

Üks võimalus noorsootöö teenuse pakkumiseks on teha seda läbi noortekeskuse. Noortekeskuse loomine on reeglina läbimõeldud ja teadlik otsus, mis põhineb piirkonna noorte vajaduste ja võimaluste analüüsil. Enne keskuse tegevussuundade kavandamist selgitatakse välja, milliseid võimalusi noortele juba pakutakse, näiteks huviringide, huvikoolide või spordiklubide kaudu. Samuti arvestatakse noorte endi soovide, vanuselise jaotuse, huvide, probleemide ning paikkonna väärtuste ja arengusuundadega, et kujundada tegevus, mis vastab reaalsele vajadusele. (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, 2018) See

tähendab, et noortekeskuse tegevuse planeerimisel on väga oluline roll reaalsel kohalikul kontekstil ja oludel, kus noored elavad.

Noortekeskus võiks vastavalt noortekeskuste heale tavale olla regulaarselt avatud, vähemalt 20–30 tundi nädalas ning kättesaadav kõigile piirkonna noortele. Samuti peaks keskus paiknema noortele ligipääsetavas kohas, näiteks asula keskses või piirkonnas, kus noored igapäevaselt liiguvad. Vajadusel võiks olla tagatud ligipääs ka kaugemal elavatele noortele, näiteks ühistranspordi abil. Samuti võiksid olla loodud tingimused, mis võimaldavad keskuse teenuseid kasutada ka füüsilise erivajadusega noortel. Noortekeskuse teenused peaksid olema kõigile noortele võimalikult võrdselt kättesaadavad. Keskus võiks tegutseda avatud noorsootöö põhimõtetest lähtudes, mis tähendab vabatahtlikku osalust, arendavat ja ea- ning võimetekohast tegevust ning tasuta võimalusi. Samuti peaks olema eesmärgiks tagada võrdsed võimalused sõltumata soost, rahvusest, maailmavaatest või kultuuritaustast. (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, 2018)

Noortekeskus võiks pakkuda turvalist, loovust ja identiteeti toetavat ning noori kaasavat arengukeskkonda. Noortekeskus peaks järgima apoliitilisuse ja religioosse neutraalsuse põhimõtteid, lähtuma Eesti Vabariigi seadustest ning toetama noori nende isiklikest huvidest ja vajadustest lähtuvalt. (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, 2018)

Noortekeskust külastavad erinevas vanuses ning erineva sotsiaalse tausta, arengutaseme ja huvidega noored. Keskusesse tullakse mitmesugustel eesmärkidel, näiteks teabe saamiseks, koostöövõrgustiku suunamisel, osalemiseks infopäevadel ja huvitegevustes, kindlatel sündmustel osalemiseks või lihtsalt sõpradega kohtumiseks ja vaba aja veetmiseks. Noortekeskuse peamine roll on luua noorega usalduslik kontakt ning pakkuda talle tema individuaalseid võimeid ja huvisid arvestavaid arendavaid tegevusi. Lisaks toetab noortekeskus ka erivajadustega noori, aidates neil sisustada oma vaba aega arendavalt ja eesmärgipäraselt. (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, 2018)

Noortekeskuste tegevuse üheks oluliseks tunnuseks on avatud noorsootöö põhimõtete rakendamine. Avatud noorsootöö eesmärk on pakkuda noortele vabatahtlikul osalemisel põhinevaid võimalusi, mis toetavad nende aktiivsust ja toimetulekut ühiskondlikus elus. Sellest lähtuvalt kasutatakse noortekeskuste nimetuse ees sageli sõna „avatud“. Samas võivad noortekeskused kanda ka erinevaid nimetusi, nagu näiteks noortetuba, noortemaja, noorteklubi, noorte vaba aja keskus või noorte huvikeskus. Nimetus võib sõltuda keskuse asukohast, struktuurist, välimusest või tegevuse fookusest. (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, 2018)

Avatud noorsootöö rakendamine võimaldab pakkuda noortele nende vabast tahtest lähtuvat tegevust, mis arvestab noorte individuaalsete võimete ja huvidega. Selline tegevus toetab noorte arengut, aitab omandada elus vajalikke oskusi ja pädevusi ning soodustab algatusvõimet ja ettevõtlikkust. See toetab noorte identiteedi kujunemist, sotsialiseerumist ning väärtushinnangute kujunemist. (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, 2018)

Järgnevalt antakse ülevaade Kohtla-Järvest kui noorsootöö keskkonnast, mis aitab mõista kohalikke olusid ning seeläbi tõlgendada uurimuse tulemusi.

1.2. Kohtla-Järve kui noorsootöö keskkond

Selleks, et mõista, milline on Kohtla-Järve noorsootöö keskkonnana, on vajalik vaadelda nii noorte arvu, nende osatähtsust kui ka noorsootöös osalemise võimalusi. Uuringud näitavad, et noorte sotsiaalne aktiivsus ja osalus sõltuvad suurel määral kohalikust kontekstist, sealhulgas teenuste kättesaadavusest ja mitmekesisusest. (Kovačič jt, 2025; Ballard jt, 2021) Eestis oli 2025. aasta seisuga kokku 289 noortekeskust, millest Kohtla-Järve linnas asub üks. (Statistikaamet, 2026a,b) Võrreldes paljude teiste omavalitsustega on noortekeskuste arv Kohtla-Järvel suhteliselt väike, ent silmas tuleb pidada ka seda, et noorte võimalused noorsootöös ei piirdu ainult noortekeskusega. Kohtla-Järve linnas tegutseb kolm munitsipaalhuvikooli: Kohtla-Järve Kunstide Kool, Kohtla-Järve Ahtme Kunstide Kool, Kohtla-Järve Koolinoorte Loomemaja ning kaks erahuvikooli (Statistikaamet, 2026c; Kohtla-Järve linnavalitsus, 2026). Noortel on seega võimalik osaleda mitmesugustes mitteformaalse õppe tegevustes, mis võivad toetada nende arengut ka väljaspool noortekeskust.

Noortekeskuse keskmine kaugus noore elukohast oli Kohtla-Järvel 2024. aastal 9,2 kilomeetrit (Statistikaamet, 2026d), mis on Ida-Virumaa keskmisest kaugusest oluliselt suurem. Ida-Virumaal on lähima noortekeskuse kaugus noore elukohast keskmiselt 4,4 kilomeetrit (Statistikaamet, 2026d). Varasemad uuringud on näidanud, et füüsiline ligipääsetavus mõjutab otseselt noorte osalust noorsootöös (Kovačič jt, 2025), mistõttu võib selline kaugus osade noorte jaoks kujuneda osalusbarjääriks. See viitab sellele, et noorsootöös on lisaks teenuse olemasolule oluline ka selle tegelik kättesaadavus.

Kohtla-Järve linnas oli 2025. aasta 1. jaanuari seisuga 6 396 noort, sealjuures noormehi ja neidusid on enam-vähem sama palju. (Statistikaamet, 2026e) Kogu Eesti noorte arvust (295 624) moodustab Kohtla-Järve noorte arv ligikaudu 2,2%. Noorte osatähtsus omavalitsuse elanikkonnast moodustab 19,5%, mis näitab, et noored on oluline osa kohalikust

kogukonnast ning noorsootööl on potentsiaalselt märkimisväärne roll nende arengu toetamisel. Kohtla-Järve noorte rändesaldo on reeglina negatiivne, mis tähendab, et noori liigub omavalitsusest rohkem välja, kui juurde tuleb. (Statistikaamet, 2026f) Erandiks oli aasta 2022, mil seoses Ukraina sõda saabus piirkonda rohkem sõjapõgenikke. Sellised muutused mõjutavad noorte arvukust ning võivad muuta ka noorsootöö sihtrühma vajadusi mitmekesisemaks. Noorte osalus noorsootöös väljendub muuhulgas nende kaasatuses vabatahtlikesse tegevustesse. 2025. aastal osales vabatahtlikes tegevustes 25,3% Kohtla-Järve noortest. (Statistikaamet, 2026g) Kuigi see näitab teatud tasemel aktiivsust, on uuringutes (Ballard jt, 2021) rõhutatud, et noorte osalus sõltub lisaks individuaalsele motivatsioonile ka keskkonnast ja pakutavatest võimalustest. Seetõttu tuleb osalusmäära tõlgendada koos noorsootöö kättesaadavuse ja kvaliteediga. Lisaks tuleb arvestada, et Kohtla-Järve on olnud multikultuurne linn juba enne 2022. aastat. 2021. aasta rahvaloenduse andmetel moodustasid linna elanikkonnast 74% vene, 16% eesti, 3% ukraina, 3% valgevene ning väiksemal määral teiste rahvuste esindajad. (Statistikaamet, 2021b) See näitab, et kultuuriline mitmekesisus on piirkonna oluline tunnus. Uuringud viitavad, et multikultuurne keskkond võib mõjutada noorte osalust ja sotsiaalset aktiivsust mitmel viisil. Ühelt poolt võib see soodustada erinevate vaatenurkade mõistmist ja sotsiaalset õppimist, kuid teisalt võivad keelelised ja kultuurilised erinevused tekitada barjääre. (Rochira jt, 2024) Seetõttu on oluline käsitleda multikultuursust tegurina, mis võib mõjutada noorsootöö toimimist ja noorte kaasatust.

Erinevatest teguritest, sh väike noortekeskuste arv, suhteliselt suur noortekeskuste kaugus noore elukohast, noorte üsna suur osakaal kogu omavalitsuse rahvastikust, mitmekultuurilisusest jm tulenevalt võib järeldada, et Kohtla-Järve noorsootöö keskkond on väga eriilmeline. Olenemata sellest, et linnas on olemas erinevad noorsootöö võimalused lisaks noortekeskusele, võivad nende kättesaadavust ja mõju mõjutada geograafiline kaugus, demograafilised muutused ning kultuuriline mitmekesisus. Multikultuursus ja selle kujunemine on tõenäoliselt üks olulisemaid tegureid, mis võib noorsootööd mõjutada.

1.2.1. Multikultuursus Kohtla-Järve linnas

Kultuuri mõistet kasutatakse teaduses laialdaselt ning selle tähendus võib varieeruda sõltuvalt uurimisvaldkonnast. Üldiselt käsitletakse kultuuri kui teadmiste, oskuste, väärtuste ja käitumismustrite kogumit, mis kujuneb ja levib sotsiaalse õppimise kaudu. (Heyes & Homfray, 2020) See tähendab, et kultuur ei ole bioloogiliselt määratud, vaid kujuneb

inimestevahelise suhtluse, kogemuste ja teadmiste edasiandmise tulemusena. Samas rõhutavad mitmed autorid (Rochira jt, 2024), et kultuur ei ole staatiline nähtus, vaid pidevas muutumises olev süsteem, mida mõjutavad sotsiaalsed suhted, keskkond ning inimeste tegevus. Selline käsitlus viitab sellele, et kultuur areneb ajas ning kohandub erinevate sotsiaalsete ja keskkondlike tingimustega. Kultuur mõjutab omakorda inimeste identiteeti, väärtushinnanguid ja käitumisnorme, kujundades seda, kuidas inividid mõistavad maailma enda ümber. (Heyes & Homfray, 2020)

Kohtla-Järve linn on kujunenud mitmekultuuriliseks ajalooliste arenguprotsesside tulemusena. Linna kiire kasv toimus 20. sajandil seoses põlevkivitööstuse arenguga, mis tõi piirkonda tööjõudu erinevatest endise Nõukogude Liidu piirkondadest. Selle tulemusena kujunes linnas välja mitmekesine rahvuslik ja kultuuriline koosseis. (Eesti Entsüklopeedia, 2011) Tänapäeval elavad Kohtla-Järve linnas erineva kultuuritausta ja emakeelega inimesed ning esindatud on mitmed rahvused ja kultuuritraditsioonid. 2021. aasta rahvaloenduse andmete põhjal moodustavad suure osa elanikkonnast vene rahvusest inimesed (74%), samas kui eestlaste osakaal on 16% ning ülejäänud osa moodustavad teiste rahvuste esindajad, sealhulgas ukrainlased ja valgevenelased. (Statistikaamet, 2021b) Rahvuslik mitmekesisus kajastub ka emakeelte kasutuses. 2021. aasta andmete kohaselt on kõige levinum emakeel vene keel, samas kui eesti keel ning teised keeled on vähem esindatud. (Statistikaamet, 2021a) See näitab, et lisaks rahvuselasele mitmekesisusele eksisteerib Kohtla-Järvel ka keeleline mitmekesisus, mis on oluline osa linna kultuurilisest keskkonnast ning mõjutab igapäevast suhtlust ja sotsiaalseid suhteid.

Uuringutes on leitud, et multikultuurne keskkond võib avaldada ühiskonnale mitmesuunalist mõju. Ühelt poolt võib kultuuriline mitmekesisus soodustada sotsiaalset õppimist ja erinevate vaatenurkade mõistmist. (Rochira jt, 2024) Teiselt poolt võivad keelelised ja kultuurilised erinevused tekitada barjääre suhtlemisel ning raskendada rühmadevahelist koostööd. (Heyes & Homfray, 2020) Seega võib multikultuursust käsitleda kui nähtust, mis kujundab nii kogukonna sotsiaalset keskkonda kui ka inimeste igapäevaseid suhtluspraktikaid. Kohtla-Järve näitel avaldub see rahvusliku ja keelelise mitmekesisuse kaudu, mis mõjutab linna sotsiaalset ja kultuurilist ülesehitust ning kohalikke kogukonna arenguga seotud protsesse. (SA Ida-Viru, 2025) Multikultuursus mõjutab kindlasti ka seda, kuidas noored noorsootöös, sh noortekeskuses osalevad.

1.2.2. Kohtla-Järve noortekeskuse ülevaade

Kohtla-Järve Noortekeskus on Kohtla-Järve linna hallatav noorsootöösutus, mille peamine eesmärk on pakkuda noortele mitmekülgseid võimalusi vaba aja sisustamiseks, enesearenguks ning sotsiaalsete oskuste kujundamiseks. Keskuse tegevus on suunatud peamiselt 7–26-aastastele noortele ning lähtub avatud noorsootöö põhimõtetest, mille kohaselt on noortel võimalus osaleda tegevustes vabatahtlikult, arendada oma huvisid ning tegutseda turvalises ja toetavas keskkonnas. Noortekeskus alustas tegevust 2004. aastal ning selle roll on olnud toetada noorte arengut ja pakkuda erinevaid noorsootöö teenuseid. (Kohtla-Järve Noortekeskus, 2026)

Keskuse tegevus on suunatud eelkõige noorte sotsiaalse kaasatuse suurendamisele, eneseteostuse võimaluste pakkumisele ning aktiivse osaluse toetamisele kogukonnas. Sellest tulenevalt pakub keskus keskkonda, kus noored saavad suhelda eakaaslastega, arendada oma oskusi ning osaleda harivates ja loovates tegevustes. Keskuse infrastruktuur toetab mitmekesiste tegevuste elluviimist. Hoone pindala on ligikaudu 2 300 ruutmeetrit ning territoorium hõlmab umbes 1,5 hektarit, mis võimaldab pakkuda tegevusi nii sise- kui ka välitingimustes. (Kohtla-Järve Noortekeskus, 2026)

Keskuses on loodud erinevad ruumid vaba aja veetmiseks, huvitegevuseks ja loovtegevusteks. Noortel on võimalus kasutada mängu- ja puhkeruume, osaleda huviringides ning võtta osa erinevatest üritustest ja töötubadest. Lisaks organiseeritud tegevustele on noortel võimalus veeta keskuses aega ka iseseisvalt, suhelda sõpradega ning kasutada keskuse ressursse oma ideede elluviimiseks. Olulisel kohal on projektipõhine noorsootöö. Kohtla-Järve Noortekeskus osaleb erinevates riiklikes ja rahvusvahelistes projektides, mille eesmärk on toetada noorte arengut ning suurendada nende osalusvõimalusi ühiskondlikus elus. (Kohtla-Järve Noortekeskus, 2026)

Üheks oluliseks algatuseks on programm „Noorte Tugila“, mis on suunatud noortele, kes ei õpi ega tööta, pakkudes neile individuaalset nõustamist, juhendamist ning tuge haridus- või tööellu naasmisel. Lisaks korraldab keskus erinevaid üritusi ja algatusi, mis on suunatud noorte aktiivsuse suurendamisele ning kogukonna kaasamisele. Sellised tegevused loovad noortele võimalusi osaleda kultuuri-, spordi- ja haridusvaldkonnas ning arendada muuhulgas ka oma sotsiaalseid oskusi. Kohtla-Järve Noortekeskus teeb koostööd erinevate partneritega, sealhulgas haridusasutuste, noorteorganisatsioonide ning kultuuri- ja spordiasutustega. Koostöö eesmärk on laiendada noorte arenguvõimalusi ning tugevdada noorsootöö võrgustikku piirkonnas. Partnerite kaasamine võimaldab mitmekesistada tegevusi ja

pakkuda noortele uusi kogemusi. Samuti on noortel võimalus osaleda aruteludes ja projektides, mis puudutavad nende elu ja kogukonda, mis toetab nende kodanikuteadlikkuse kujunemist ning aktiivset osalemist ühiskonnas. (Kohtla-Järve Noortekeskus, 2026)

Kohtla-Järve Noortekeskuse näitel on võimalik öelda, et noortekeskus pakub väga erinevaid tegevusi alates avatud noorsootööst lõpetades projektidega. Kõikidel pakutavatel noorsootöö tegevustel on oma eesmärgid ning need mõjutavad seetõttu ka noorte arengut.

1.3. Noortekeskuste roll noorte arengus

Noortekeskustel on oluline roll noorte arengus, pakkudes keskkonda, kus on võimalik arendada sotsiaalseid oskusi, kujundada väärtushinnanguid ning osaleda aktiivselt kogukonnaelus. Noortekeskusi käsitletakse mitteformaalse õppimise keskkonnana, kus õppimine toimub eelkõige kogemuse, osaluse ja sotsiaalse suhtluse kaudu. Uuringud näitavad, et noortekeskused aitavad kaasa noorte hoiakute kujunemisele, võimaldades neil luua sotsiaalseid võrgustikke, arendada usaldust ning õppida koostööd. (Kovačič jt, 2025) Samas rõhutatakse, et lisaks sotsiaalsetele suhetele on oluline ka keskkonna turvalisus ja tugi, mis võimaldab noortel kujundada positiivseid suhteid ning arendada oma potentsiaali. (Sabatelli jt, 2009)

Noortekeskuste tegevused, sealhulgas huviringid, projektid ja vabatahtlik tegevus, loovad võimalusi praktiliseks õppimiseks ning toetavad noorte oskuste arengut ja osalusvalmidust. (Boat jt, 2024) Sellised organiseeritud tegevused aitavad kaasa noorte sotsiaalsele arengule ning suurendavad nende aktiivset osalemist kogukonnas. Samas ei sõltu noortekeskuste mõju üksnes pakutavate tegevuste olemasolust, vaid ka nende kvaliteedist. Uuringud näitavad, et noorte kaasamine, toetav keskkond ning tegevuste tähenduslikkus suurendavad oluliselt noorte aktiivsust ja osalemist. (Ballard jt, 2021) See annab aimu asjaolust, et noorsootöö efektiivsus on tihti seotud sellega, kuivõrd suudetakse luua noorte jaoks motiveeriv ja kaasav keskkond. Noorte jaoks tähendab toetav keskkond seda, et neid julgustatakse tegutsema, neid austatakse ning nende eksimusi aktsepteeritakse. Noortel peab olema noorsootöös osaledes tunne, et nad on julged ja otsustes vabad ning neid ümbritseb turvaline keskkond. (Rämmer jt, 2021)

Noortekeskused teevad tihti koostööd ka teiste valdkondadega, nt kohalikud koolid. Tihti aga võib partneritega suheldes tajuda noorsootöö väärtuste puudumist, näiteks eelarvamustega nooresse suhtumine, noortega mittearvestamine. Koolisüsteemis lisandub ka teatav autoritaarne suhtumine, mis ei toeta noorte osalemist või kaasatust. (Rämmer jt, 2021)

Samas on selge, et noortekeskuste mõju noorele ei avaldu kohe, vaid kujuneb välja pika aja jooksul. Pikemaajaline osalemine noorsootöös toetab noorte isiklikku arengut ning suurendab nende sotsiaalset aktiivsust ja osalust ühiskonnas. (Sonneveld jt, 2021) Seega võib noortekeskusi käsitleda kui keskkonda, millel on noortel pikaajaline mõju, mis avaldub järk-järgult noorte arenguteel.

1.4. Noorte sotsiaalne aktiivsus

Tänapäeva noored kasvavad keskkonnas, kus neile seatud ootused on varasemast kõrgemad ja mitmekesisemad. Vananev ühiskond suurendab survet noorte varaseks iseseisvumiseks ja vastutuse võtmiseks. Samal ajal mõjutab suurenenud teadlikkus ühiskondlikest probleemidest noorte mõttemaailma ning võib olla seotud ebakindluse ja ärevusega tuleviku suhtes. (Tulva & Viiralt, 2006)

Noorte sotsiaalne aktiivsus väljendub nende osalemises kogukondlikes ja ühiskondlikes tegevustes, sealhulgas vabatahtlikus töös, projektides ning erinevates algatustes. Samas ei tähenda sotsiaalne aktiivsus üksnes osalemist, vaid ka valmisolekut panustada ühiskonna heaolusse ning võtta vastutust. (Lin, 2019; Ballard jt, 2021) Seega hõlmab sotsiaalne aktiivsus nii käitumuslikku kui ka hoiakutega seotud külge. Olulist rolli sotsiaalse aktiivsuse kujunemisel mängib noorte võimestamine. Võimestamist käsitletakse protsessina, mille käigus kaasatakse noori otsustusprotsessidesse ning luuakse võimalused oma ideede elluviimiseks, mis on seotud noorte enesekindluse, vastutustunde ja motivatsiooni suurenemisega. (Jennings jt, 2016) Sellest tulenevalt on võimestamine tihedalt seotud noorte osalusvalmiduse kujunemisega. Olulisel kohal võimestamise protsessis on noore ja noorsootöötaja partnerlus – noore hääli ei tähenda ainult seda, et ta avaldab oma arvamust, vaid oluline on ka kaasamine sisulistesse aruteludesse ning mida rohkem on noor kaasatud, seda suurem on tema motivatsioon osaleda (Zeldin jt, 2012). Sotsiaalne aktiivsus on omakorda seotud sotsiaalsete oskuste arenguga. Suhtlemis-, koostöö- ja empaatiavõime kujunevad eelkõige praktilise kogemuse ja sotsiaalse suhtluse kaudu. (Tropp & Saat, 2008; Keltikangas-Järvinen, 2011) Uuringud (Jennings jt, 2016; Oubiña López & Gómez Baya, 2025) näitavad, et võimestamisele suunatud tegevused on seotud noorte osalusvalmiduse suurenemise ja sotsiaalsete oskuste arenguga. Lisaks mõjutab sotsiaalsete oskuste tase noorte ühiskondlikku aktiivsust. Paremate sotsiaalsete oskustega noored osalevad sagedamini kogukondlikes tegevustes ning tunnevad suuremat vastutust ühiskonna ees. (Metzger jt, 2018; Zhang, 2024) Siit võib leida viiteid sellele, et sotsiaalne aktiivsus kujuneb

mitme omavahel seotud teguri koosmõjul, kus keskset rolli mängivad nii oskused, hoiakud kui ka keskkond.

Noorte sotsiaalne aktiivsus on tihedalt seotud ka nende osalemisega noorsootöös. Noorsootöö pakub noortele võimalusi enesearenguks, sotsiaalsete oskuste kujundamiseks ning aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus. (Haridus- ja Teadusministeerium, 2022) Tegemist on keskkonnaga, kus noored saavad vabatahtlikult tegutseda väljaspool formaalharidust, arendades sealjuures oma suhtlemisoskusi, enesekindlust ja vastutustunnet. Noorsootöö erinevad vormid, sh noorteühingud, projektitegevused ja noortekeskuste tegevused, loovad võimalusi osaleda otsustusprotsessides ning kujundada oma seisukohti ühiskondlikes küsimustes. Samuti on noorsootöö seotud sotsiaalse tõrjutuse vähendamisega, pakkudes tuge ka neile noortele, kes muidu jääksid ühiskondlikust elust kõrvale. (Haridus- ja Teadusministeerium, 2022) Noorte sotsiaalne aktiivsus, osalus ja kaasamine on omavahel tihedalt seotud mõisted. Kui osalus viitab noorte reaalsele tegutsemisele ühiskondlikes protsessides, siis kaasamine tähistab tingimuste loomist selleks osaluseks. Sotsiaalne aktiivsus kujuneb nende kahe koosmõjus ning väljendub noorte valmisolekus ja võimes ühiskonnas panustada.

2. EMPIIRILINE OSA

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks on uurida, millist rolli mängivad Kohtla-Järve noortekeskused noorte sotsiaalse aktiivsuse kujunemisel ning kuidas hindavad noored ja noorsootöötajad noortekeskuste mõju noorte osalusele kogukondlikus ja ühiskondlikus elus. Töö lähtub uurimisprobleemist, kuidas ja millisel määral aitavad noortekeskused kaasa Kohtla-Järve noorte sotsiaalse aktiivsuse kasvule. Samuti on eesmärgiks välja selgitada, milliste raskuste ja takistustega puututakse kokku noorte kaasamisel ühiskondlikesse tegevustesse ning milliseid võimalikke lahendusi selles valdkonnas nähakse.

Uuringu eesmärgist lähtuvalt püstitati järgmised uurimisküsimused:

- 1) Milliseid võimalusi pakuvad Kohtla-Järve noortekeskused noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamiseks?
- 2) Kuidas hindavad noored ja noorsootöötajad noortekeskuste mõju oma osalusele kogukondlikus ja ühiskondlikus elus?
- 3) Milliseid raskusi ja takistusi näevad noored ja noorsootöötajad noorte kaasamisel ühiskondlikesse tegevustesse ning millised võiksid olla võimalikud lahendused nende ületamiseks?

2.1. Andmekogumismeetod

Andmekogumismeetodina kasutas töö autor kvalitatiivset uurimisviisi, sest see lähtub arusaamast, et teadmisi sotsiaalsest maailmast on võimalik mõista inimeste kogemuste, tõlgenduste ja neile seostatud tähenduste kaudu. Inimesed annavad ümbritsevale tegelikkusele erinevaid tähendusi, mistõttu käsitletakse sotsiaalset reaalsust muutliku, tõlgendusliku ja subjektiivsena. Sellest tulenevalt ei ole võimalik uurijat uuritavast nähtusest täielikult eraldada, kuna ka uurija enda tõlgendused ja arusaamad mõjutavad uurimisprotsessi. Seetõttu on kvalitatiivses uurimuses oluline teadvustada uurija rolli andmete kogumisel, analüüsimisel ja tõlgendamisel. Uurija eesmärk on andmete analüüsi kaudu mõista uuritavat nähtust ning tuua esile selles sisalduvaid seoseid ja tähendusi, sh kuidas inimesed erinevaid nähtusi tajuvad, kirjeldavad ja tõlgendavad. (Beilmann, 2025)

Kvalitatiivset uurimisviisi iseloomustab induktiivne uurimisstrateegia, mille puhul liigutakse üksikjuhtumitelt üldisemate järeldusteni. See tähendab, et teoreetilised järeldused kujunevad välja uurimisprotsessi käigus kogutud andmete analüüsi põhjal. Samuti on kvalitatiivsele uurimusele iseloomulik tsükliline uurimisprotsess, kus andmete kogumine,

analüüs ja tõlgendamine on omavahel tihedalt seotud ning võivad uuringu käigus korduvalt täpsustuda. (Beilmann, 2025)

Käesolevas bakalaureusetöös kasutatakse kvalitatiivset uurimisviisi, kuna see võimaldab süvitsi uurida noorsootöötajate kogemusi ja arusaamu seoses noorte sotsiaalse aktiivsuse kujunemisega. Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuu meetodit. Poolstruktureeritud intervjuu võimaldab lähtuda eelnevalt koostatud küsimustest, kuid samas annab intervjuueerijale võimaluse esitada täpsustavaid lisaküsimusi ning süvendada vestlust vastavalt intervjuueeritava vastustele. Selline lähenemine võimaldab koguda põhjalikku ja sisukat teavet uuritava teema kohta ning aitab paremini mõista osalejate kogemusi, arvamusi ja seisukohti. (Lepik, jt 2025)

2.2. Valimi moodustamine

Käesolevas uurimistöös moodustati mittetõenäosuslik sihipärane valim. Sihipärane valim on kvalitatiivses uurimuses sobiv, kuna see võimaldab kaasata uuringusse osalejaid, kellel on uuritava teema kohta asjakohased teadmised ja kogemused. Uuringu eesmärgist lähtuvalt valiti valimisse nii noorsootöötajad kui ka noored, et saada mitmekülgsem ülevaade noortekeskuse rollist noorte sotsiaalse aktiivsuse kujunemisel (Beilmann & Rämmer, 2025). Uuringus osales kokku kuus inimest: kaks noorsootöötajat ja neli noort. Noorsootöötajate valimisel lähtuti nende töökogemuse kestvusest - mõlemal osalenud noorsootöötajal on üle kümne aasta töökogemust noorsootöö valdkonnas. Selline valik võimaldas kaasata uuringusse noorsootöötajad, kellel on pikaajaline praktiline kogemus noortega töötamisel ning kes oskavad põhjalikumalt kirjeldada noortekeskuse tegevusi, noorte kaasamise võimalusi ning noorte sotsiaalse aktiivsuse kujunemist mõjutavaid tegureid.

Uuringusse kaasati neli noort, kes külastavad noortekeskust regulaarselt: kolm osalejat olid 15-aastased ning üks 16-aastane. Valimi moodustamisel lähtuti kriteeriumist, et noored oleksid aktiivsed noortekeskuse külastajad. Uuringus osalenud noored käivad noortekeskuses vähemalt üks kuni kolm korda nädalas ning on seal osalenud tegevustes üle kahe aasta. Selline valik võimaldas kaasata uuringusse noori, kellel on piisav kogemus noortekeskuse tegevustes osalemisest ning kes suudavad kirjeldada oma kogemusi, arvamusi ja hinnanguid seoses noortekeskuse mõjuga nende aktiivsusele ja osalusele. Valimi moodustamisel lähtuti põhimõttest, et uuringusse kaasatud osalejad oleksid uuritava teema seisukohalt informatiivsed ning suudaksid anda sisukaid vastuseid uurimisküsimustele.

Käesoleva kvalitatiivse uurimuse eesmärgiks ei ole tulemuste üldistamine kogu populatsioonile, vaid uuritava nähtuse süvitsi mõistmine. Seetõttu oli oluline valida osalejad, kellel on uuritava teemaga otsene kokkupuude ja isiklik kogemus.

Valimi suurus on väike, kuid kvalitatiivse uurimuse kontekstis on see põhjendatud, kuna eesmärk ei ole tulemuste üldistamine, vaid uuritava nähtuse süvitsi mõistmine. Intervjuude käigus ilmnis vastuste kordumine ning uusi sisulisi teemasid enam ei lisandunud, mis viitab andmete küllastumisele. Seetõttu ei olnud täiendavate intervjuude läbiviimine vajalik.

2.3. Andmete kogumine ja analüüs

Intervjuud viidi läbi noortekeskuse ruumides, mis võimaldas osalejatel vestelda neile tuttavas ja turvalises keskkonnas. See soodustas avatud suhtlust ning aitas intervjueeritaval oma kogemusi ja arvamusi põhjalikumalt kirjeldada. Vastajate valmisolekut küsimustele vastata toetas teadmine, et nende vastused on konfidentsiaalsed ega ole seostatavad konkreetsete isikutega. Mõned noored täpsustasid eraldi, kas nende vastuseid jagatakse noorsootöötajatega, millele töö autor kinnitas, et andmeid kasutatakse anonüümselt.

Kõik intervjuud viidi läbi individuaalselt ning iga intervjuu kestis ligikaudu ühe tunni. Andmete kogumisel lähtuti eelnevalt koostatud intervjuukavast, vajadusel esitati täpsustavaid lisaküsimusi. Intervjuud salvestati mobiiltelefoni abil audiovormis, et tagada andmete täpsus ja võimaldada nende hilisemat analüüsi. Seejärel transkribeeriti salvestised kirjalikuks tekstiks, kasutades programmi Transkriptor (Transkriptor, 2026). Transkribeeritud materjal moodustas aluse edasiseks analüüsiks ning pärast analüüsi salvestised kustutati. Uurimistöös kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi, mis võimaldab tekstiliste andmete süstemaatilist tõlgendamist, eesmärgiga tuvastada tähendusi, mustreid ja seoseid (Beilmann, 2025). Analüüs algas transkribeeritud intervjuude korduva läbilugemisega, et saada terviklik ülevaade andmetest. Seejärel grupeeriti sarnase sisuga väited kategooriateks, lähtudes andmetes esinevatest korduvatest teemadest. Viimases etapis tõlgendati saadud kategooriaid ning seoseid, sidudes need uurimistöö eesmärgi ja uurimisküsimustega. Tulemuste esitamisel kasutati intervjueeritavate tsitaate, et illustreerida esile kerkinud teemasid ning säilitada uuritavate hääli. Analüüsis rakendati induktiivset lähenemist, mille puhul kategooriad kujunesid andmete põhjal. Usaldusväärsuse tagamiseks loeti materjal korduvalt üle ning tagati, et tõlgendused põhinesid otseselt kogutud andmetel.

2.4. Eetilised põhimõtted ja uurija roll

Uuringu läbiviimisel järgisin teadustöö eetika põhimõtteid. Uuringus osalemine oli vabatahtlik ning osalejatele selgitasin enne andmete kogumist uuringu eesmärgi, andmete kasutamise viisi ja nende õigust osalemisest igal hetkel loobuda. Uuringusse kaasatud noored olid vanuses 15–16 aastat (kolm 15-aastast ja üks 16-aastane), mistõttu said nad vastavalt kehtivatele põhimõtetele anda ise teadliku nõusoleku uuringus osalemiseks. Andmeid säilitasin turvaliselt ning neile oli ligipääs ainult mul kui töö autoril. Pärast töö analüüsi valmimist andmed kustutasin. Kogutud andmeid kasutati üksnes käesoleva bakalaureusetöö eesmärgil. Vastajate anonüümsus ja konfidentsiaalsus tagati sellega, et töös ei avaldata osalejate nimesid ega muid andmeid, mille alusel oleks võimalik neid tuvastada. Intervjuude tsitaatide esitamisel kasutati tähiseid, näiteks noor 1 või noorsootöötaja 1.

Uurija roll kvalitatiivses uuringus on aktiivne, kuna ta osaleb nii andmete kogumisel kui ka nende tõlgendamisel. Käesolevas uuringus teadvustas autor, et tema tõlgendused võivad mõjutada tulemuste analüüsi, mistõttu lähtuti andmete esitamisel võimalikult läbipaistvast lähenemisest ning kasutati tsitaate tulemuste illustreerimiseks. Analüüsi usaldusväärsuse tagamiseks kasutati korduvat andmete läbilugemist, kategooriate loomist andmepõhiselt ning tulemuste sidumist otseselt intervjuumaterjaliga.

3. UURINGU TULEMUSED

3.1. Peamised tulemused

Bakalaureusetöö peamised uurimistulemused on struktureeritud kolme alapeatükki, tuginedes uurimisküsimustele.

3.1.1. Kohtla-Järve noortekeskuse võimalused noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamiseks

Analüüs näitab, et Kohtla-Järve noortekeskus toetab noorte sotsiaalse aktiivsuse kujunemist kolme omavahel seotud mehhanismi kaudu: ligipääsetav ja turvaline keskkond, mitmekesised mitteformaalse õppimise võimalused ning noorte kaasamine ja võimestamine. Need mehhanismid seostuvad teoreetilises osas käsitletud mõistetega, nagu osalus, kaasamine ja sotsiaalne aktiivsus, mis kujunevad omavahelises seoses ning väljenduvad noorte aktiivses osalemises ühiskondlikes tegevustes (Haridus- ja Teadusministeerium, 2022; Lin, 2019; Ballard jt, 2021). Intervjuudest ilmneb, et noortekeskust tajutakse keskkonnana, mis on noortele kergesti ligipääsetav ning turvaline. Noorsootöötajad rõhutasid tasuta tegevuste olulisust, mis vähendab osalemisega seotud sotsiaalmajanduslike barjääre.

„Alustuseks on noortekeskuses kõik tasuta, mis tagab kõigile noortele võrdsed võimalused sõltumata pere majanduslikust olukorrast või sotsiaalsest staatusest.“ (Noorsootöötaja 1)

Tasuta ligipääs tähendab, et osalemine ei sõltu noorte majanduslikust taustast, mistõttu suureneb nende võimalus tegevustes osaleda. Kui osalemiseks ei ole vaja täiendavaid ressursse, väheneb tõenäosus, et noored jäävad kõrvale. Sellest tulenevalt kujuneb ligipääsetavus osaluse eeltingimuseks. Ligipääsetavuse mõju ei piirdu vaid osalemisvõimaluste loomisega, vaid aitab ka vähendada noortevahelist ebavõrdsust. Kui kõik noored saavad osaleda võrdsetel alustel, kujuneb keskkond, kus osalus ei ole privilegeeritud tegevus, vaid norm, mis omakorda soodustab laiemat sotsiaalset aktiivsust. See on kooskõlas teoreetilises osas käsitletud avatud noorsootöö põhimõtetega, mille kohaselt noortekeskuse tegevus peab põhinema vabatahtlikul osalusel, pakkuma tasuta võimalusi ning tagama noortele võrdsed osalemisvõimalused sõltumata nende sotsiaalsest või kultuurilisest taustast (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, 2018). Lisaks füüsilisele

ligipääsule on oluline ka turvatunne. Turvaline keskkond mõjutab seda, kas noor julgeb osaleda, mitte ainult seda, kas tal on selleks võimalus. Kui noor ei karda eksida ega saada negatiivset hinnangut, suureneb tema valmisolek aktiivselt kaasa lüüa. Seega kujuneb turvatunne teguriks, mis toetab eneseväljendust ja osalust. Sellest tulenevalt võib järeldada, et turvatunne toimib vahendava mehhanismina võimaluste ja tegeliku osaluse vahel, isegi kui võimalused on olemas, ei pruugi need ilma selleta realiseeruda reaalseks osaluseks. See on kooskõlas teoreetilises osas kirjeldatud käsitlusega, mille kohaselt noortekeskus peab pakkuma turvalist, noori kaasavat ning nende loovust ja identiteeti toetavat arengukeskkonda (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, 2018).

Uuringu tulemused näitavad ka seda, et noortekeskus pakub lisaks avatud noorsootööle ka teisi mitmekesisid tegevusi, sealhulgas projektitegevust, vabatahtlikku tööd ja huviringe.

„Meie pakume - vabatahtlik tegevus, osalemine noorteprojektides, abi ürituste korraldamisel...” (Noorsootöötaja 2)

Selline tegevuste mitmekesisus võimaldab noortel katsetada erinevaid rolle ja olukordi, mis aitavad neid eluks ette valmistada. Praktilise osalemise kaudu puutuvad noored kokku koostöö, vastutuse ja probleemilahendusega, mille tulemusel kujunevad oskused, mis on vajalikud ühiskondlikuks aktiivsuseks. Sellest järeldub, et õppimisprotsess noortekeskuses ei ole alati formaalselt struktureeritud, vaid kujuneb igapäevase tegevuse ja sotsiaalse interaktsiooni käigus, mistõttu on selle mõju noorte arengule sageli kaudne, kuid siiski pikaajaliselt püsiv. Kuigi noored ei pruugi oma kogemust otseselt õppimisena sõnastada, ilmneb nende vastustest selgelt sotsiaalsete ja praktiliste oskuste areng. See on kooskõlas teoreetilises osas käsitletud seisukohaga, mille kohaselt noortekeskused toetavad noorte hoiakute kujunemist, sotsiaalsete võrgustike loomist ning koostööoskuste arengut, mis omakorda soodustab nende aktiivset osalemist ühiskonnas (Kovačič jt, 2025).

Bakalaureusetöö uurimusest tõuseb kolmanda suure teemana esile noorte kaasamine tegevuste planeerimisse ja elluviimisse. Nii noored kui noorsootöötajad olid ühel arvamusel, et sellised kogemused annavad neile samuti nii praktilisi kui sotsiaalseid oskusi juurde.

„On väga tähtis, et nad ei mõtleks ainult ideed välja, vaid oleksid kaasatud kogu protsessi algusest kuni teostuseni.” (Noorsootöötaja 2)

„Ma pakkusin jalgpalli ja viisin selle ise läbi.” (Noor 1)

Sellest nähtub, et noored ei ole pelgalt osalejad, vaid ka tegevuste algatajad ja läbiviijad. Kui noor saab oma ideid ellu viia, kujuneb tal arusaam, et ta suudab oma ümbritsevat keskkonda mõjutada ja midagi päriselt ära teha. See kogemus annab noorele juurde enesekindlust ning soodustab tema edasist aktiivset osalemist nii kogukonnas kui ühiskonnas laiemalt. Oluline on seejuures, et kaasamine ei piirdu üksnes ideede genereerimisega, vaid hõlmaks kogu protsessi, mis võimaldab noorel kogeda vastutust ja otsustusprotsessides osalemise terviklikkust. Just see eristab formaalset kaasamist sisulisest kaasamisest. Kaasamine toimib seega mehhanismina, mis toetab noorte enesetõhususe kujunemist. See on kooskõlas teoreetilises osas käsitletud võimestamise käsitlusega, mille kohaselt noorte kaasamine otsustusprotsessidesse ning võimaluste loomine oma ideede elluviimiseks suurendab nende enesekindlust, vastutustunnet ja motivatsiooni osaleda (Jennings jt, 2016). Sarnane mõju avaldub ka valikuvabaduse puhul.

„Valikuvabadus, ise valida ja pakkuda üritusi või tegevusi meie jaoks.“ (Noor 1)

Kui noortel on võimalus otsustada oma tegevuste üle, suureneb nende sisemine motivatsioon. Sellisel juhul ei ole osalemine väliselt suunatud, vaid tuleneb noorte enda huvist ja algatusest. Seega ei ole valikuvabadus pelgalt organiseerimise küsimus, vaid toimib motivatsioonilise mehhanismina, mis muudab noored passiivsetest osalejatest aktiivseteks algatajateks. Ka noorsootöötajad töid intervjuudes välja, et oluline on see, et ideed tuleksid noortelt endil. See on kooskõlas teoreetilises osas käsitletud arusaamaga, mille kohaselt noorsootöö keskmes on noore omaalgatus, huvid ja aktiivne osalus, mis toetab nende arengut mitteformaalse õppimise keskkonnas (Noorsootöö seadus, 2010). Samuti pakuvad noortekeskused noortele võimalusi osaleda kogukondlikes ja heategevuslikes tegevustes.

„Kogusime raha ja riideid ning tegime annetusi hooldekodule.“ (Noor 3)

Sellised kogemused aitavad noortel mõista oma rolli kogukonnas ning kujundavad valmisolekut panustada teiste heaolusse. Seeläbi kujunevad väärtushinnangud ja identiteet. See on kooskõlas teoreetilises osas käsitletud käsitlusega, mille kohaselt noorte sotsiaalne aktiivsus väljendub nende osalemises kogukondlikes ja ühiskondlikes tegevustes ning valmisolekus panustada ühiskonna heaolusse ja võtta vastutust (Lin, 2019; Ballard jt, 2021). Lisaks ilmneb uuringust, et noortekeskus on osa toimivast koostöövõrgustikust.

“Koolidega on meil aastate jooksul välja kujunenud võrgustikutöö...” (Noorsootöötaja 2)

Koostöö koolide, kohaliku omavalitsuse ja teiste partneritega laiendab noorte osalusvõimalusi ning seob nad laiemate ühiskondlike protsessidega. Kohalik omavalitsus vastutab kohalikul tasandil noorsootöö eest ning väga tihti on ka kohaliku kooli pidaja, mistõttu on loogiline, et noortekeskus kui kohaliku omavalitsuse üksus teeb nende asutustega koostööd. Kohalik omavalitsus peabki vastutama noorsootöö korraldamise eest, tagades noortele kättesaadavad arenguvõimalused ja osalusvõimalused ning arvestades nende vajaduste ja eripäradega (Haridus- ja Noorteamet, 2022).

Samas ilmnes uuringu tulemustest ka arenguvajadus, mille kohaselt tuleks arvestada rohkem noorte arvamusega, sest huvipõhine lähenemine on üks noorsootöö alustalasid (Noorsootöö seadus, 2010).

„Rohkem arvestada noorte arvamusega, sest kõik algab noorte huvist.“ (Noor 1)

See osutab, et noorte kaasamine erinevatesse protsessidesse ei ole alati piisavalt sügav. Kui noorte arvamust ei arvestata järjepidevalt, võib osalus jääda piiratuks. Noorte kaasamine peab võimaldama tingimuste loomist noorte osalemiseks, mis toetaks nende aktiivset osalust ja sotsiaalse aktiivsuse kujunemist (Haridus- ja Teadusministeerium, 2022).

Kokkuvõttes saab öelda, et Kohtla-Järve noortekeskuse võimalused noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamiseks on üsna mitmekesised ning hõlmavad lisaks avatud noorsootööle nii projektitööd, vabatahtlikku tegevust, heategevuslikke ja kogukondlikke tegevusi kui ka huviringe. Need arendavad noortes sotsiaalseid ja praktilisi oskuseid juhul, kui noored on kaasatud oma ideede genereerimisse ja ka reaalsesse elluviimisse algusest lõpuni. Oluline on, et noortekeskuse tegevused oleksid ligipääsetavad (mh sotsiaalmajandusklikus ja turvalisuse mõistes) ning see on üks aktiivse osaluse eeltingimusi. Kui noortel on võrdsed võimalused osaleda, siis on nad suurema tõenäosusega ka erinevatesse protsessidesse rohkem kaasatud. Positiivne omaalgatuse kogemus annab noorele tunde, et ta suudab midagi päriselt muuta ning soovib seeläbi rohkem ka kogukonda ja ühiskonda panustada. Siinkohal on oluline mainida, et noorte arvamusega tuleks rohkem arvestada, et nende kaasamine oleks päriselt sisuline. Noortekeskus loob seega keskkonna, kus noored saavad praktiliste kogemuste kaudu arendada oma osalusvalmidust, praktilisi oskusi ja väärtusi, et olla sotsiaalselt aktiivne.

3.1.2. Noortekeskuse mõju noorte osalusele kogukondlikus ja ühiskondlikus elus noorte ja noorsootöötajate hinnangul

Analüüs näitab, et noortekeskusel on noorte hinnangul oluline ja mitmetahuline mõju nende osalusele kogukondlikus ja ühiskondlikus elus. Mõju avaldub eelkõige individuaalse arengu, sotsiaalsete oskuste kujunemise ning väärtushinnangute arengu kaudu. Individuaalsel tasandil toovad noored esile enesekindluse kasvu ja suurema valmisoleku osaleda.

„Koolis olen hakanud sagedamini osalema, olen hakanud rohkem initsiatiivi näitama kui varem, noortekeskus aitas mind selles, muutuda julgemaks.“ (Noor 1)

Noortekeskuses saadud kogemus ei piirdu konkreetsete tegevustega, vaid kandub edasi ka teistesse keskkondadesse. Kui noor kogeb, et ta suudab osaleda ja oma ideid ellu viia, kujuneb tal usk oma võimetusse, mis suurendab valmisolekut aktiivselt tegutseda ka väljaspool noortekeskust. Sellest võib järeldada, et noortekeskus toimib arengut toetava keskkonnana, kus kujunenud osaluspraktikad kanduvad üle teistesse eluvaldkondadesse, näiteks kooli või kogukonda. See on kooskõlas teoreetilises osas käsitletud seisukohaga, mille kohaselt noortekeskuste mõju ei avaldu koheselt, vaid kujuneb aja jooksul läbi pikemaajalise osalemise, toetades noorte isiklikku arengut ja sotsiaalset aktiivsust (Sonneveld jt, 2021).

Olgugi, et noor võib osaleda ka paljudes muudes noorsootöö tegevustes järjepidevalt, võib just noortekeskuses osalemine mõjutada noori veelgi rohkem aktiivselt osalema.

„Ma olen alati osalenud, aga pärast noortekeskust olen hakanud veel rohkem osalema“ (Noor 2)

Noortekeskuse toetav ja omaalgatust soosiv keskkond ning positiivsed eduelamused suurendavad noore enesekindlust ning seega ka osalusvalmidust.

Noortekeskuse mõju noortele ei ole alati ühetaoline, vaid sõltub noore varasemast kogemusest, mis tähendab, et sama keskkond võib täita erinevate noorte jaoks erinevaid arengufunktsioone. Kui osade noorte puhul pani noortekeskuse tegevustes osalemine neid veelgi rohkem osalema, siis teiste puhul arendas koostööd teiste inimestega.

„Teiste noortega ja inimestega koostöö on muutunud lihtsamaks...“ (Noor 2)

Sellised oskused kujunevad praktilise kogemuse kaudu, kus noored peavad teistega suhtlema ja koostööd tegema. See on kooskõlas teoreetilises osas käsitletud käsitlusega, mille kohaselt sotsiaalsed oskused, sealhulgas suhtlemine, koostöö ja empaatia, kujunevad läbi praktilise kogemuse ja suhtluse teistega (Tropp & Saat, 2008; Keltikangas-Järvinen, 2011). See kinnitab, et osalus ja sotsiaalsete oskuste areng ei ole eraldiseisvad protsessid, vaid toimivad vastastikku tugevdava mehhanismina.

Sarnaselt esimese uurimisküsimuse tulemustega, kerkib ka siin esile olulise tegurina noorte arvamusega arvestamine. Kui enne töid noorsootöötajad välja, et noorte arvamusega tuleks veelgi rohkem arvestada, siis noored ise tunnevad, et seda tehakse piisavalt.

„Noored tunnevad, et neid kuulatakse ja nende arvamusega arvestatakse...” (Noor 2)

Kui noored kogevad, et nende arvamus on oluline, suureneb nende motivatsioon osaleda. Noore hääl ei tähenda ainult arvamuse avaldamist, vaid kaasamist sisulistesse aruteludesse, otsustamisse ja läbiviimisse (Zeldin jt, 2012). Kaasamine ei mõjuta siinkohal üksnes osalemise sagedust, vaid ka selle kvaliteeti, kuna noored panustavad aktiivsemalt tegevustesse, mida nad tajuvad nii-öelda enda omadena. Mida rohkem on noored kaasatud ja nende arvamusega arvestatakse, seda suurem on motivatsioon osaleda.

Uuringu tulemustes tuleb sisse ka väärtuste tasand, kus ilmneb, et noortekeskus mõjutab ka noorte hoiakute kujunemist – näiteks teisi inimesi aitama, kui neil seda abi vaja on.

„Noortekeskus õpetas teisi aitama...” (Noor 2)

Sellised kogemused arendavad vastutustunnet ja hoolivust ning toetavad noorte identiteedi kujunemist. Sotsiaalne aktiivsus ei tähenda üksnes osalemist, vaid ka valmisolekut panustada ühiskonna heaolusse ja võtta vastutust (Lin, 2019; Ballard jt, 2021). Sellised muutused noortes viitavad sellele, et noortekeskuse tegevustes osalemise mõju ei piirdu üksnes käitumise muutustega, vaid hõlmab ka laiemalt noorte hoiakuid ja identiteedi kujunemist.

Noorsootöötajad töid intervjuudes välja ka ühe piirangu osalemisele – mitmetel noortel on suur õppimiskoormus, et püsida haridussüsteemis. See aga omakorda viitab asjaolule, et need noored, kellel on vaja rohkem õppida, ei saa nii palju noorsootöös osaleda ning seetõttu on noortekeskustes osalemise mõju neile noortele väiksem.

„Paljud peavad kogu õhtu kulutama õppimisele...” (Noorsootõtaja 2)

See näitab, et noorte aktiivne osalus ühiskonnas ja kogukonnas sõltub lisaks nende motivatsioonile ka nende elukorraldusest ja õppimiskoormusest. Seega kujuneb noorte osalus erinevate tegurite koosmõjus, kus individuaalsed hoiakud ja keskkondlikud piirangud võivad teineteist kas toetada või piirata. See on kooskõlas teoreetilise käsitlusega, mille kohaselt sotsiaalne aktiivsus kujuneb individuaalsete ja keskkondlike tegurite koosmõjus. (Jennings jt, 2016; Metzger jt, 2018; Zhang, 2024).

Kokkuvõttes saab öelda, et noorte endi hinnangul on noortekeskustel nende sotsiaalse aktiivsuse arendamisele väga suur mõju ning seda peamiselt läbi individuaalse tasandi, mõjutades nii enesekindlust, osalusvalmidust, sotsiaalseid oskusi kui ka väärtushinnanguid. Osalusvalmidus kandub üle ka teistesse valdkondadesse – kui noor on aktiivne noorsootöös, siis on ta tõenäoliselt aktiivne ka mujal, sh kogukonnas ja ühiskonnas. Noortekeskuse omaalgatust toetav ja positiivne keskkond võib olla just üks argument, mis suunab noori rohkem osalusprotsessides tulevikus osalema. Seal pakutavad tegevused arendavad noortes näiteks koostöö- ja suhtlemisoskuseid, mida omandatakse läbi praktiliste omaalgatuskogemuste. Mida rohkem taoliste kogemuste puhul arvestatakse noorte arvamusega, seda suurem on nende motivatsioon osaleda ning seda kvaliteetsemad ja pikaajalisemad on tulemused. Seega ilmneb taaskord noorsootöö üks põhimõtteid, kus noorte huvide ja vajadustega arvestamine on keskmes. Täiendavalt mõjutavad noortekeskuses pakutavad tegevused ka noorte väärtusi – näiteks tekib soov teisi aidata ja arenev hoolivus ning tekib vastutustunne oma idee elluviimise kaudu.

3.1.3. Takistused noorte kaasamisel ühiskondlikesse tegevustesse ja lahendused nende ületamiseks noorte ja noorsootõtajate hinnangul

Analüüs näitab, et noorte kaasamisel ühiskondlikesse tegevustesse esineb mitmeid takistusi, mida saab jagada motivatsioonilisteks, elukeskkonnast tulenevateks ja psühholoogilisteks teguriteks. Motivatsiooniga seotud teguritest tõusis eelkõige esile huvipuudus.

„Paljud ei pruugi lihtsalt üritusest huvitatud olla.” (Noor 1)

Noorte osalus sõltub sellest, kuivõrd tegevused vastavad nende huvidele ja vajadustele. See on kooskõlas teoreetilises osas käsitletud seisukohaga, mille kohaselt noorte aktiivsust suurendavad tähenduslikud ja huvipakkuvad tegevused (Ballard jt, 2021). Nii esimese kui teise uurimisküsimuse puhul ilmnegi üsna huvitav vastuolu noorte ja noorsootöötajate arvamuste vahel – kui noorsootöötajad arvasid, et noorte arvamusega tuleks rohkem arvestada, siis intervjuueeritud noorte hinnangul oli sellega kõik korras. See tähendab, et noorsootöötajad tajuvad, et aktiivsed noored ongi rohkem kaasatud ja sotsiaalselt aktiivsed, ent selleks, et vähemaktiivseid noori rohkem kaasata, on vaja ka nende arvamust teada saada. Lisaks ilmnis intervjuudest, et noorte noortekeskuses osalemise motivatsioon ei ole püsiv omadus, vaid kujuneb dünaamiliselt vastavalt sellele, kuivõrd noortele pakutavad tegevused vastavad nende vajadustele ja huvidele – kui on perioode, mil küsitakse rohkem noorte arvamust, osaletakse aktiivsemalt ning kui ei küsita, siis ka osalus on madalam. Elukeskkonnast tulenevatest teguritest domineeris ajapuudus, mis on nii noorte kui noorsootöötajate hinnangul tingitud muuhulgas suurest õppimiskoormusest.

„Ajapuudus või huvipuudus, treeningud ja kooli kodused tööd...“ (Noor 1)

See viitab asjaolule, et noorte madal osalus ei tulene alati tingimata huvipuudusest, vaid sageli ka nende igapäevastest kohustustest. Seetõttu ei saa noorte vähest osalust käsitleda üksnes individuaalse valikuna, vaid seda tuleb mõista laiemas kontekstis, kus noorte aeg ja tähelepanu on jaotatud mitmete kohustuste vahel. Lisaks ilmnis ka digimaailma atraktiivsus noorte jaoks, mistõttu tegeletakse internetis muude asjadega ning noorsootöös osalemine võib jääda tahaplaanile.

„Internet noorte jaoks väga ahvatlev...“ (Noorsootöötaja 1)

Digikeskkond konkureerib noortekeskuse tegevustega ning see omakorda võib vähendada noorte aktiivset sotsiaalset osalust. Noortekeskuse ja digimaailma vahel tekib seega konkurents sh noorte aja ja tähelepanu pärast, mis mõjutab otseselt noorte osalusvalikuid. Olulisel kohal on ka keelebarjäär, mille tõid noorsootöötajad välja ning selle põhjuseks on Kohtla-Järve multikultuurne keskkond. Erinevad keelelised ja kultuurilised taustad võivad kujundada osalusvõimalusi ja omavahelist suhtlemist ning seeläbi osaluskogemust kas positiivses või negatiivses suunas mõjutada.

Psühholoogilistest teguritest tõusis esile ebakindlus, mis on tingitud erinevatest eelarvamustest, et neisse ei suhtuta sallivalt ja toetavalt.

„Mõned ei julge osaleda, sest kardavad, et teised naeravad.“ (Noor 3)

See näitab, et hirm võib takistada osalemist isegi siis, kui võimalused ja huvi on olemas, kuid ilmnevad noore madal enesehinnang ja tajutud sotsiaalne risk saada häbivääristatud. Kui noortekeskus pakub turvalist ja toetavat keskkonda, mis soodustab noorte eneseväljendust, arengut ja aktiivset osalemist (Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus, 2018), siis väga tihti koolikeskkond seda kahjuks ei paku (Rämmer jt, 2021) ning noor laiendab koolist kaasa tulnud eelarvamust ekslikult ka noortekeskusele. Seega on enesekindluse kasvatamine üks väga olulisi võtmekohti noortekeskuse tegevuste pakkumises, sest sotsiaalsed oskused ja enesekindlus mõjutavad otseselt noorte osalusvalmidust ning nende aktiivset osalemist ühiskondlikes tegevustes (Metzger jt, 2018; Zhang, 2024)

Intervjuudest saadud vastused kinnitavad teoreetilist käsitlust, mille kohaselt noorte sotsiaalne aktiivsus kujuneb nii individuaalsete kui keskkondlike tegurite koosmõjus (Jennings jt, 2016; Metzger jt, 2018; Zhang, 2024). Individuaalsed tegurid on antud juhul motivatsioon, mis on omakorda tingitud noorte huvist või nende arvamuse arvestamisest, ning psühholoogilised tegurid nagu ebakindlus, mis on tekkinud eelarvamustest ja hirmust saada häbivääristatud. Keskkonnategurid on antud uurimuse kontekstis noorte ajapuudus, mis tekib suurest õppimiskoormusest, digikeskkonna konkurentsist noortekeskusest pakutavate tegevustega ning keelebarjäärist, mis on tingitud Kohtla-Järve multikultuursest keskkonnast.

Ühe lahendusena, kuidas ületada takistusi noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamisel näevad nii noored kui noorsootöötajad noorte huvidest lähtuva lähenemise rakendamist ning toetava keskkonna loomist.

„Küsitlused ning ürituste korraldamine nende lemmikteemadel toimivad kõige paremini.“
(Noorsootöötaja 2)

„Noorsootöötajad toetavad alati.“ (Noor 3)

Noorte huvidest ja vajadustest lähtumise olulisus ilmnes ka teiste uurimisküsimuste puhul ning see on nii noorte kui noorsootöötajate puhul võtmetähtsusega, et suurendada noortekeskuse rolli noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamisel. Noortekeskuse toetav keskkond aitab vähendada ebakindlust ja suurendab noorte valmisolekut osaleda. Sellest tulenevalt peab noorsootöö olema paindlik ja kohanduv, arvestades noorte muutuvate huvide ja elukorraldusega. See on kooskõlas teoreetilises osas käsitletud käsitlusega, mille kohaselt noorsootöö aitab vähendada sotsiaalset tõrjutust ning toetab noorte kujunemist aktiivseteks ja vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks (Haridus- ja Teadusministeerium, 2022).

Kokkuvõttes võib seega järeldada, et kuigi noortele on loodud mitmekesised osalusvõimalused, sõltub nende tegelik kasutamine mitme teguri koosmõjust, kus kesket rolli mängivad individuaalsed ja keskkonnast tulenevad mõjurid. Noortekeskusel on suur potentsiaal noorte sotsiaalset aktiivsust arendada, kui lähtutakse noorte vajadustest ja huvidest ning see võib aidata individuaalseid ja keskkonnast tulenevaid takistusi ületada.

3.2. Järeldused ja ettepanekud

Käesoleva uurimistöö tulemuste põhjal võib järeldada, et Kohtla-Järve noortekeskused täidavad olulist rolli noorte sotsiaalse aktiivsuse kujundamisel, pakkudes mitmekesiseid, kättesaadavaid ja noorte osalust toetavaid võimalusi. Kohtla-Järve noortekeskuse võimalused noorte sotsiaalse aktiivsuse suurendamiseks on mitmekesised ning pakuvad lisaks avatud noorsootööle noortele ka võimalust osaleda projektides, vabatahtlikus ja kogukondlikus tegevuses, heategevuses ning huviringides. Noorte endi hinnangul on noortekeskusel nende sotsiaalse aktiivsuse arendamisele väga suur mõju läbi individuaalse tasandi, mõjutades omakorda noorte:

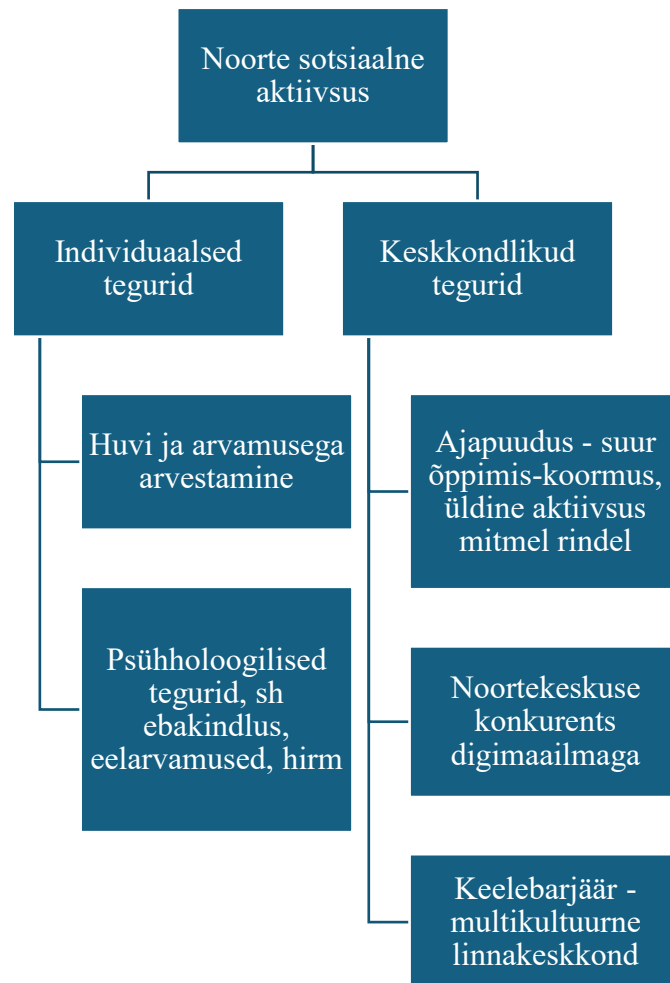
- enesekindlust;
- osalusvalmidust;
- sotsiaalseid oskusi, sh suhtlemisoskused;
- praktilisi oskusi, sh koostöösoskused;
- väärtushinnanguid (hoolivus, soov teisi aidata, vastutustunne).

Selleks, et noored osaleksid noortekeskuse tegevustes, on oluline, et need oleksid ligipääsetavad (nii sotsiaalmajanduslikus plaanis kui turvalisuse poolest). Võrdsed võimalused osalemiseks tagavad suurema tõenäosusega noorte suurema sotsiaalse aktiivsuse. Lisaks on olulisel kohal noorte kaasatus otsustusprotsessidesse alates ideede genereerimisest kuni elluviimiseni. Noortekeskustes kogetud positiivsed ja praktilised

omalgatuskogemused annavad noortele tunde, et nad suudavad midagi ühiskonnas ja kogukonnas muuta ning paneb neid seeläbi veelgi rohkem panustama. Noortekeskuse toetav keskkond annab noortele võimaluse katsetada erinevaid rolle, arendada sotsiaalseid oskusi ning kujundada oma identiteeti aktiivse ühiskonnaliikmena ning seega ka praktilised kogemused, mis arendavad nende osalusvalmidust, praktilisi oskusi ja väärtusi, mis võimaldavad neil olla sotsiaalselt aktiivsed. Osalusvalmidus, mis kujuneb noortekeskuses, võib kanduda üle ka teistesse valdkondadesse ning kui noor on noorsootöös aktiivne, võib ta olla aktiivne ka teistel elualadel, sh kogukonnas ja ühiskonnas.

Intervjuudest ilmnes, et mida rohkem arvestatakse noorte arvamuse, huvide ja vajadustega tegevuste planeerimisel, seda suurem on noorte motivatsioon osaleda erinevates noortekeskuse poolt pakutavates tegevustes. Noorsootöötajad näevad, et nad peaksid ka vähemaktiivsete noorte puhul rohkem nende vajadustega arvestama, et ka nemad osaleksid noortekeskuse tegevustes. Uuringu tulemused näitavad, et noorte aktiivsuse kujunemisel on keskne roll noorte osalusel ja kaasamisel. Noored hindavad võimalust osaleda tegevuste planeerimises ja elluviimises, mis suurendab nende motivatsiooni ja vastutustunnet. Noorte aktiivne kaasamine otsustusprotsessidesse toetab nende kodanikupädevuste arengut ning tugevdab kuuluvustunnet ka kogukonda.

Noorte sotsiaalne aktiivsuse arendamise takistused on seotud peamiselt individuaalsete ja keskkondlike teguritega (vt joonis 1) ning need kattusid nii noorte kui noorsootöötajate puhul, kuid noored keskendusid peamiselt individuaalsetele ja noorsootöötajad keskkondlikele teguritele. Individuaalsed tegurid hõlmavad huvipuudust ja vähest arvamusega arvestamist ning psühholoogilisi tegureid nagu ebakindlus, eelarvamused ja hirm saada häbimärgistatud. Keskkondlikest teguritest ilmnesid ajapuudus, mis suuresti on seotud suure õppimiskoormuse või noore enda aktiivsusega, noortekeskuse konkurentsiga seoses digimaailma levikuga ning keelebarjääriga, mis on tingitud Kohtla-Järve multikultuursest keskkonnast.



Joonis 1. Noorte sotsiaalse aktiivsuse kujunemise tegurid bakalaureusetöö uurimistulemuste põhjal.

Potentsiaalse lahendusena nägid nii noored kui noorsootöötajad peamiselt individuaalsete teguritega seotud takistuste ületamist, kus suur roll on noorsootöö põhimõtetel. Näiteks saab tuua esile noorte huvi ja arvamusega arvestamist, mida noorsootöötajad nägid, et saab parandada eelkõige väheaktiivsete noorte puhul. Psühholoogiliste tegurite ületamisel toetab noortekeskuse positiivne ja toetav keskkond ning noorsootöö põhimõtted, mis toetavad noorte enesekindluse kasvu ja eelarvamustevaba suhtumist. Noortekeskusel on seega väga suur potentsiaal noorte sotsiaalset aktiivsust arendada, kui lähtutakse noorte vajadustest ja huvidest.

Uurimistulemuste põhjal on võimalik teha mitmeid praktilisi ettepanekuid noortekeskuste töö arendamiseks, mille kaudu on võimalik noorte sotsiaalset aktiivsust suurendada, sh:

- 1) Oluline on suurendada noorte kaasatust otsustusprotsessidesse. Uurimistulemused näitasid, et noorte kaasatust ideest teostuseni on tulemuslik, mistõttu tuleks noortele

pakkuda veelgi rohkem võimalusi osaleda oma ideede teostamises algusest lõpuni. See aitab suurendada noorte vastutustunnet ning motivatsiooni osaleda.

- 2) Vajalik on arendada tegevusvõimalusi, arvestades noorte individuaalseid huve, vajadusi ja ootusi. Intervjuudest selgus, et vähemaktiivsete noorte puhul oleks vaja rohkem nende arvamust küsida, mistõttu võib järeldada, et neil võivad olla praegu pakutavatest tegevustest hoopis teistsugused huvid. Eriti oluline on arendada praktilisi ja interaktiivseid tegevusvorme, mis on noorte jaoks tähenduslikud ning pakuvad alternatiivi digikeskkonnale.
- 3) Vajalik on rakendada paindlikumat lähenemist, mis arvestab noorte ajakasutuse eripärade ja igapäevaste kohustustega. Intervjuudest selgus, et noortel on suur õppimiskohustus, mistõttu peab noorsootöö sellega kohanduma. Võimalusel tuleks pakkuda tegevusi erinevatel aegadel ning kaaluda noortekeskuste lahtiolekuaegade pikendamist, et arvestada noorte koolikoormuse ja muude kohustustega.
- 4) Suuremat tähelepanu tuleks pöörata turvalise ja toetava keskkonna loomisele, kus noored julgevad oma ideid väljendada. Intervjuudest selgus, et selline keskkond toetab noorte omaalgatust ja kaasatust ning vähendab hirmu, ebakindlust ja eelarvamusi. See hõlmab teadlikku tööd noorte enesekindluse tõstmiseks ning hirmu ja sotsiaalse surve vähendamiseks.
- 5) Oluline on parandada teavitust ja kommunikatsiooni. Intervjuudest selgus, et noortekeskused peavad konkureerima digikeskkonnaga ning seetõttu oleks mõistlik oma tegevuste kohta info levitamiseks kasutada just neid digikeskkondi, mida noored kasutavad (sotsiaalmeedia, sõnumirakendused) ning kaasama ka teavitustöösse lapsevanemaid, et info jõuaks paremini noorteni.
- 6) Arvestada tuleks arvestada piirkondlike eripäradega, sealhulgas keeleliste erinevustega. Intervjuudest selgus, et keelebarjäär on üks takistusi noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamisel, mistõttu tuleks vajadusel pakkuda tegevusi mitmes keeles ning teadlikult toetada noorte keelelist ja kultuurilist lõimumist ning suhtlemisoskuste arengut.
- 7) Oluline on tugevdada koostööd koolide, kohaliku omavalitsuse ja peredega, et vähendada noorte koormust ning luua paremad tingimused osalemiseks. Teooriast selgus, et koostööd erinevate osapoolte vahel küll tehakse, kuid intervjuud tõid välja ühe valukohana suure õppimiskoormuse, mida koostöös võiks saada paremini koordineerida.

KOKKUVÕTE

Käesoleva bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, milliseid võimalusi pakub Kohtla-Järve noortekeskus noortele sotsiaalse aktiivsuse arendamiseks, millist rolli mängib seejuures noortekeskus, kuidas hindavad noored ja noorsootöötajad noortekeskuse mõju noorte osalusele kogukondlikus ja ühiskondlikus elus ning milliste takistustega puututakse kokku noorte kaasamisel ja sotsiaalse aktiivsuse arendamisel.

Töö teoreetilises osas käsitleti noorsootöö ja noortekeskuste olemust ning rolli noorte arengus, samuti avati noorte sotsiaalse aktiivsuse mõistet ja selle kujunemist mõjutavaid tegureid. Teoreetiline käsitlus tõi esile, et noortekeskused toimivad mitteformaalse õppimise keskkonnana, kus noored saavad arendada sotsiaalseid oskusi, osaleda erinevates tegevustes ning kujundada oma väärtushinnanguid ja identiteeti. Samuti rõhutati, et noorte sotsiaalne aktiivsus on seotud nende osalemisega kogukondlikes ja ühiskondlikes tegevustes ning seda mõjutavad nii individuaalsed kui ka keskkondlikud tegurid.

Empiirilises osas kasutati kvalitatiivset uurimisviisi ning andmete kogumiseks viidi läbi poolstruktureeritud intervjuud. Uuringus osales kuus inimest: kaks noorsootöötajat ning neli noort vanuses 15–16 aastat (kolm 15-aastast ja üks 16-aastane), kes külastavad regulaarselt noortekeskust. Andmete analüüsimiseks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi, mis võimaldas tuvastada peamised teemad ja mustrid noorte ja noorsootöötajate kogemustes ning hinnangutes.

Uuringu tulemused näitasid, et Kohtla-Järve noortekeskustel on oluline roll noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamisel. Noortekeskused pakuvad mitmekesiseid võimalusi osalemiseks, sealhulgas huviringe, projekte, vabatahtlikku tegevust ning kogukondlikke algatusi. Oluliseks peeti noorte kaasamist tegevuste planeerimisse ja elluviimisse, mis toetab nende initsiatiivi, vastutustunnet ja enesekindlust. Noorte hinnangul suurendab noortekeskuses osalemine nende aktiivsust ka teistes eluvaldkondades, näiteks koolis ja kogukonnas.

Samas toodi välja ka mitmeid takistusi noorte kaasamisel. Peamisteks probleemideks peeti ajapuudust, mis tuleneb koolikohustustest ja muudest tegevustest ning samuti digikeskkonna mõju, mis vähendab huvi aktiivse füüsilise osalemise vastu noortekeskuses koha peal. Samuti toodi esile keelebarjäär ja noorte erinevad huvid, mis võivad mõjutada nende osalust noortekeskuse tegevustes. Noorsootöötajad rõhutasid, et noorte kaasamine sõltub suuresti tegevuste atraktiivsusest ning noorte huvidega arvestamisest.

Noortekeskusel on märkimisväärne potentsiaal toetada noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamist, kuid seda ei ole võimalik tuua üheselt välja, sest sõltub erinevatest teguritest, sealhulgas individuaalsetest ja keskkondlikest. Noorte aktiivsuse suurendamiseks on oluline pakkuda mitmekesiseid ja noorte huvidele vastavaid tegevusi ning kaasata noori aktiivselt otsustusprotsessidesse algusest lõpuni.

Uurimistulemuste põhjal saab teha mitmeid ettepanekuid. Näiteks on oluline arendada noortekeskuse tegevusi viisil, mis arvestab noorte huvide ja vajadustega ning pakub neile rohkem võimalusi aktiivseks osalemiseks. Samuti on vajalik pöörata tähelepanu noorte koormuse ühtlasemale jaotumisele ning leida viise, kuidas motiveerida noori osalema ka väljaspool digikeskkonda. Edasistes uuringutes võiks keskenduda suuremale valimile ning võrrelda erinevate omavalitsuste noortekeskuste tegevustes osalemise mõju noorte sotsiaalsele aktiivsuse arendamisele kogu Ida-Virumaal.

Kokkuvõttes võib öelda, et käesoleva töö eesmärk saavutati ning uurimisküsimustele leiti vastused. Kasutatud kvalitatiivne uurimismeetod osutus sobivaks, kuna võimaldas süvitsi analüüsida noorte ja noorsootöötajate kogemusi ning hinnanguid. Uurimus annab väärtuslikku teavet noortekeskuste rolli kohta ning loob aluse edasisteks uuringuteks ja praktilisteks arendusteks noorsootöö valdkonnas.

KASUTATUD ALLIKAD

Ballard, J., Borden, L. M., & Perkins, D. F. (2021). *Program quality components related to youth civic engagement*. Children and Youth Services Review, 126, 106022. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740921001018?via%3Dihub>, viimati vaadatud 19.03.2026.

Beilmann, M. (2025). *Kvantitatiivne ja kvalitatiivne uurimisviis*. Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas. <https://samm.ut.ee/kvantitatiivne-ja-kvalitatiivne-uurimisviis/>, viimati vaadatud 03.03.2026.

Beilmann, M., & Rämmer, A. (2025). *Valimi moodustamine*. Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas. <https://samm.ut.ee/valimi-moodustamine/>, viimati vaadatud 15.03.2026.

Boat, A. A., Poparad, H., Seward, M. D., Scales, P. C., & Syvertsen, A. K. (2024). *The role of organized activities in supporting youth social capital development: A qualitative meta-synthesis*. Adolescent Research Review, 9 (3), 543–562. <https://link.springer.com/article/10.1007/s40894-024-00235-1>, viimati vaadatud 01.04.2026.

Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendus. (2018). *Noortekeskuse hea tava*. https://ank.ee/wp-content/uploads/2018/09/Noortekeskuse_Hea_Tava_2018.pdf, viimati vaadatud 07.04.2026.

Eesti Entsüklopeedia. (2011). *Kohtla-Järve*. <http://entsyklopeedia.ee/artikkel/kohtla-j%C3%A4rve3/>, viimati vaadatud 21.03.2026.

Eesti Vabariigi haridusseadus. (1992). Riigi Teataja I. <https://www.riigiteataja.ee/akt/968165?leiaKehtiv>, viimati vaadatud 07.05.2026.

Haridus- ja Noorteamet. (2022). *Noorsootöö kvaliteedihindamise käsiraamat*. <https://harno.ee/sites/default/files/documents/2022->

[10/Noorsoot%C3%B6%C3%B6%20kvaliteedihindamise%20k%C3%A4siraamat_2022.pdf](#), viimati vaadatud 24.03.2026.

Heyes, C., & Homfray, S. (2020). *Culture*. Current Biology, 30 (20). [https://www.cell.com/current-biology/fulltext/S0960-9822\(20\)31276-8](https://www.cell.com/current-biology/fulltext/S0960-9822(20)31276-8), viimati vaadatud 15.03.2026.

Jennings, L. B., Parra-Medina, D. M., Hilfinger Messias, D. K., & McLoughlin, K. (2016). *Toward a critical social theory of youth empowerment*. Journal of Youth Studies, 19 (1), 31–49. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02673843.2016.1209120>, viimati vaadatud 03.03.2026.

Keltikangas-Järvinen, L. (2011). *Sotsiaalsus ja sotsiaalsed oskused*. Tallinn: Koolibri, lk 132-138.

Kohtla-Järve Linnavalitsus. (2026). *Huviharidus*. <https://kohtla-jarve.ee/haridus-kultuur-ja-sport/haridus-ja-noored/huviharidus/>, viimati vaadatud 29.04.2026.

Kovačić, H., Zupančič M.V., Pavlin S. (2025). *The role of youth centers in supporting youth social capital development*. <https://link.springer.com/article/10.1007/s43151-025-00187-w>, viimati vaadatud 20.03.2026.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus. (1993). RT I. <https://www.riigiteataja.ee/akt/121062016004>, , viimati vaadatud 03.04.2026.

Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., Strömpl, J. (2025). *Intervjuu. Sotsiaalse Analüüsi Meetodite ja Metodoloogia õpibaas*. <https://samm.ut.ee/intervjuu/>, viimati vaadatud 29.03.2026.

Lin, L. (2019). *Is searching for meaning in life related to civic engagement?* Frontiers in Psychology, 10, 1334. <https://www.frontiersin.org/journals/psychology/articles/10.3389/fpsyg.2019.01334/full>, viimati vaadatud 11.03.2026.

Metzger, A., Alvis, L., & Oosterhoff, B. (2018). *Adolescents' civic engagement*. Journal of Youth and Adolescence, 47, 1663-1683.
http://civicroots.org/sites/default/files/a/Metzger_et_al-Journal_of_Youth_and_Adolescence.pdf, viimati vaadatud 20.03.2026.

Noorsootöö seadus. (2010). RT I 2010, 44, 262.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/102012025043>, viimati vaadatud: 20.04.2026.

OpenAI. (2026). ChatGPT (tehisintellektil põhinev vestlusrakendus). <https://chatgpt.com/>, viimati vaadatud: 06.05.2026.

Oubiña López, M., & Gómez Baya, D. (2025). *Interventions to promote civic engagement among youth and its outcomes on mental health: A scoping review*. Children, 12(6), 665.
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12191928/>, viimati vaadatud 14.03.2026.

Rochira, A., Verbena, S., Briozzo, E., De Simone, E., Esposito, F., Garrido, R., García-Ramírez, M., Paloma, V., Vargas-Moniz, M., & Mannarini, T. (2024). *Multiculturalism in dominant ethnic populations: A transnational profile analysis*. International Journal of Intercultural Relations, 103, 102051.
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0147176724001202?via%3Dihub>, viimati vaadatud 06.03.2026.

Rämmer, A., Kivimäe, A., Žuravljova, M., Kötsi, K. (2021). *Noortekeskne lähenemine. Uurimistöö. Tartu Ülikool*. https://sisu.ut.ee/wp-content/uploads/sites/537/nkl_uuring_avatud_noorsootoo_kontekstis_final.pdf, viimati vaadatud 07.05.2026.

SA Ida-Viru (2025). *Kohtla-Järve vaatamisväärsused ja kohalik elu*. <https://konverents.ee/kohtla-jarve-vaatamisvaarsused-ja-kohalik-elu/>, viimati vaadatud 23.03.2026.

Sabatelli, R. M., Anderson, S. A., Britner, P. A., & Liefeld, J. A. (2009). *Neighborhood youth centers and families as supportive environments for youth in high risk urban settings*. Journal

of Youth Development. 4 (3). <https://jyd.pitt.edu/ojs/jyd/article/view/253>, viimati vaadatud 13.04.2026.

Sonneveld, J., Metz, J., Manders, W., Schalk, R., & Van Regenmortel, T. (2021). *The contribution of professional youth work to the personal development and social participation of socially vulnerable youngsters: A Dutch longitudinal cohort study*. Child and Adolescent Social Work Journal, 39, 361–373. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10560-021-00765-w>, viimati vaadatud 11.04.2026.

Statistikaamet. (2021a). *Rahvaloendus 2021: Rahvus, emakeel*. https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvaloendus_rel2021_rahvastiku-demograafilised-ja-etno-kultuurilised-naitajad_rahvus-emakeel/RL21429/table/tableViewLayout2/, viimati vaadatud 02.04.2026.

Statistikaamet. (2021b). *Rahvaloendus 2021: Rahvastik rahvuse, soo, vanuserühma ja elukoha järgi*. https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvaloendus_rel2021_rahvastiku-demograafilised-ja-etno-kultuurilised-naitajad_rahvus-emakeel/RL21429/table/tableViewLayout2/, viimati vaadatud 02.04.2026.

Statistikaamet. (2026a). *Noorteseire juhtimislaud. Kogu Eesti. Noortekeskuste arv*. <https://juhtimislaud.stat.ee/et/noorteseire-6/kogu-eesti-1>, viimati vaadatud 02.04.2026.

Statistikaamet. (2026b). *Noorteseire juhtimislaud: Kohtla-Järve linn – noortekeskuste arv*. <https://juhtimislaud.stat.ee/et/noorteseire-6/kohtla-jarve-linn-24>, viimati vaadatud 02.04.2026.

Statistikaamet. (2026c). *Noorteseire juhtimislaud: Kohtla-Järve linn – huvikoolide arv*. <https://juhtimislaud.stat.ee/et/noorteseire-6/kohtla-jarve-linn-24>, viimati vaadatud 02.04.2026.

Statistikaamet. (2026d). *Noorteseire juhtimislaud: Kohtla-Järve linn – noortekeskuse kaugus elukohast*. <https://juhtimislaud.stat.ee/et/noorteseire-6/kohtla-jarve-linn-24>, viimati vaadatud 02.04.2026.

Statistikaamet. (2026e). *Noorteseire juhtimislaud: Kohtla-Järve linn – noorte arv*. <https://juhtimislaud.stat.ee/et/noorteseire-6/kohtla-jarve-linn-24>, viimati vaadatud 02.04.2026.

Statistikaamet. (2026f). *Noorteseire juhtimislaud: Kohtla-Järve linn – sisserännanud noorte arv ja väljarännanud noorte arv*. <https://juhtimislaud.stat.ee/et/noorteseire-6/kohtla-jarve-linn-24>, viimati vaadatud 02.04.2026.

Statistikaamet. (2026g). *Noorteseire juhtimislaud: Kohtla-Järve linn – vabatahtlikes tegevustes osalenud*. <https://juhtimislaud.stat.ee/et/noorteseire-6/kohtla-jarve-linn-24>, viimati vaadatud 02.04.2026.

Transkriptor. (2026). *AI-powered transcription tool*. <https://transkriptor.com/>, viimati vaadatud 18.03.2026.

Tropp, K., Saat, H. (2008). *Sotsiaalsete oskuste areng*. Tallinn: Tallinna Ülikool, lk 153-160.

Tulva, T., & Viiralt, I. (2006). Riskiühiskond ja lapse heaolu. Kogumikus T. Tulva (toim.), *Lapse heaolu Eestis: riskid ja valikud*. Tallinn: Tallinna Ülikool, Lastekaitse Liit. https://www.vanaraamat.ee/Lapse_heaolu_Eestis_Riskid_ja_valikud_Artiklite_kogumik_Lastekaitse_Liit_2006_54157-227.htm, viimati vaadatud 21.03.2026.

Zeldin, S., Christens, B. D. & Powers, J.L. (2013) The Psychology and Practice of Youth-Adult Partnership: Bridging Generations for Youth Development and Community Change. *Am J Community Psychol*. <https://fyi.extension.wisc.edu/youthadulthoodpartnership/files/2012/10/Am-Journal-of-Community-Psych-paper.pdf>, viimati vaadatud 21.03.2026.

Zhang, X. (2024). *Social skills and youth civic participation*. Journal of East China Normal University (Educational Sciences). 42 (5): 99-111. <https://xbjk.ecnu.edu.cn/EN/10.16382/j.cnki.1000-5560.2024.05.006>, viimati vaadatud 19.03.2026.

Lisa 1. Intervjuu küsimused (noorsootöötajad)

1. Kui kaua olete noortekeskuses töötanud noorsootöötajana?
2. Milline on teie roll ja peamised tööülesanded noortekeskuses?
3. Milliste noortegruppidega te kõige rohkem töötate (vanus, taust, huvid, eripärad)?
4. Milline on teie hinnangul noortekeskuse peamine roll noorte arengus ja kogukonnaelus?
5. Milliseid tegevusi ja programme pakub teie noortekeskus noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamiseks?
6. Kuidas toetavad need tegevused noorte osalemist, algatamist ja vastutuse võtmist?
7. Millistes tegevustes saavad noored ise kaasa rääkida, otsustada või tegevusi algatada?
8. Kas noortel on võimalus osaleda noortekeskuse tegevuste planeerimisel või elluviimisel?
Kuidas see toimub?
9. Milliseid ühiskondliku või kogukondliku osaluse vorme noortekeskusnoortele tutvustab või võimaldab?
10. Kas noortekeskus teeb koostööd koolide, omavalitsuse, noortevolikogu, mittetulundusühingute või teiste partneritega, et noorte aktiivsust toetada? Palun tooge näiteid.
11. Millised tegevused on teie hinnangul olnud kõige tõhusamad noorte sotsiaalse aktiivsuse arendamisel?
12. Kas olete märganud, et mõni tegevus ei tööta nii hästi, nagu loodeti? Mis võib selle põhjuseks olla?
13. Kuidas teie arvates noored ise tajuvad noortekeskuse mõju oma aktiivsusele ja osalusele?
14. Millist tagasisidet on noored andnud selle kohta, mida nad on noortekeskuses osalemisest saanud?
15. Kas noored on teie hinnangul tänu noortekeskuse tegevusele muutunud julgemaks, algatusvõimelisemaks või teadlikumaks ühiskondlikest võimalustest? Palun tooge näiteid.
16. Kas olete märganud muutusi noorte valmisolekus osaleda kogukonnaelus, vabatahtlikus tegevuses või noorte omaalgatuses?
17. Kuidas väljendub noorte jaoks noortekeskuse mõju kõige enam enesekindluses, suhtlemisoskustes, vastutuse võtmises, huvis kogukonna või ühiskonna vastu ning koostööoskustes?
18. Kas noored oskavad teie kogemuse põhjal seostada noortekeskuses saadud kogemusi oma osalusega väljaspool noortekeskust?

19. Kas kõik noored kogevad seda mõju ühtemoodi või on erinevusi? Millest need erinevused võivad tuleneda?
20. Milliseid peamisi raskusi näete noorte kaasamisel kogukondlikesse ja ühiskondlikesse tegevustesse?
21. Mis takistab noori kõige sagedamini aktiivsemalt osalemast?
22. Kas takistused tulenevad pigem noortest endist, nende peredest, koolist, kogukonnast või laiemast ühiskondlikust keskkonnast?
23. Kas olete märganud, et mõni noortegrupp jääb tegevustest sagedamini kõrvale? Miks?
24. Millised institutsionaalsed või korralduslikud takistused mõjutavad noorte kaasamist (nt ressursid, ruumid, töötajate arv, koostöö puudumine, info liikumine)?
25. Kas noorte motivatsiooni puudus on teie hinnangul probleem? Kui jah, siis millest see võib tuleneda?
26. Kuidas mõjutavad noorte kaasamist sotsiaalsed, keelelised, kultuurilised või majanduslikud tegurid?
27. Millised raskused on seotud Kohtla-Järve piirkonna eripäradega? Milliseid lahendusi olete ise proovinud noorte kaasamise parandamiseks?
28. Mis on teie kogemuse põhjal kõige paremini toiminud?
29. Mida oleks vaja muuta noortekeskuse, kohaliku omavalitsuse või kogukonna tasandil, et noorte osalus suureneks?
30. Millist lisatuge vajaksid noorsootöötajad, et noori paremini ühiskondlikesse tegevustesse kaasata?
31. Kas on midagi olulist, mida ma ei küsinud, kuid mis on teie arvates selle teema mõistmiseks tähtis?
32. Millise ühe soovitus annaksite Kohtla-Järve otsustajatele noorte sotsiaalse aktiivsuse tugevdamiseks?

Lisa 2. Intervjuu küsimused (noored)

1. Kui vana sa oled?
2. Kui tihti sa käid noortekeskuses?
3. Kui kaua sa oled noortekeskuses käinud?
4. Millistes tegevustes sa noortekeskuses tavaliselt osaled?
5. Mis sulle noortekeskuse juures kõige rohkem meeldib?
6. Milliseid võimalusi pakub noortekeskus sinu arvates noortele aktiivne olemiseks?
7. Kas noortekeskuses saab sinu arvates ise ideid pakkuda või midagi algatada? Palun too näiteid.
8. Kas sul on olnud võimalus osaleda tegevuste planeerimises või korraldamises? Kui jah, siis kuidas?
9. Millistes tegevustes saad sa noortekeskuses teiste noortega koostööd teha?
10. Kas noortekeskus aitab sul sinu arvates õppida rohkem suhtlema, kaasa rääkima või vastutust võtma? Kuidas?
11. Kas noortekeskus pakub võimalusi osaleda ka väljaspool noortekeskust, näiteks kogukonnaüritustel, vabatahtlikus tegevuses või muudes algatustes?
12. Millised tegevused noortekeskuses panevad noori sinu meelest kõige rohkem kaasa lööma? Miks?
13. Kas on midagi, milles noortekeskus võiks noorte aktiivsuse toetamiseks rohkem võimalusi pakkuda?
14. Kas noortekeskuses käimine on mõjutanud seda, kui aktiivselt sa osaled erinevates tegevustes? Kuidas?
15. Kas sa tunned, et noortekeskus on aidanud sul muutuda julgemaks oma arvamust avaldama? Palun selgita.
16. Kas noortekeskus on mõjutanud sinu huvi osaleda koolis, kogukonnas või ühiskonnas toimuvates tegevustes?
17. Kas pärast noortekeskuses osalemist oled sa rohkem kaasa löönud mõnes ürituses, projektis, vabatahtlikus tegevuses või noortealgatuses?
18. Kas sa tunned, et sinu arvamus loeb noortekeskuses? Miks või miks mitte?
19. Kas noortekeskus on aidanud sul paremini suhelda teiste inimestega, teha koostööd või võtta vastutust?
20. Kuidas on noortekeskus sinu arvates mõjutanud sinu igapäevaelu või suhtumist ümbritsevasse?

21. Kas sa tunnend, et noortekeskus on aidanud sul rohkem mõelda sellele, kuidas sina saad oma kogukonnas midagi muuta või paremaks teha?
22. Mis on olnud noortekeskuse kõige suurem mõju sinule isiklikult?
23. Mis takistab noortel sinu arvates aktiivsemalt osaleda erinevates tegevustes?
24. Kas oled ise tundnud, et mõnikord on raske kuskil kaasa lüüa? Mis on selle põhjuseks olnud?
25. Kas mõni asi noortekeskuses või väljaspool seda teeb osalemise keeruliseks?
26. Kas kõik noored tunnevad sinu arvates, et nad on noortekeskuses oodatud ja kaasatud? Miks või miks mitte?
27. Kas mõni noortegrupp jääb sinu arvates rohkem kõrvale? Millest see võib tulla?
28. Kas noored teavad sinu arvates piisavalt hästi, millistes tegevustes nad osaleda saavad?
29. Kas noorte vähest osalemist mõjutab pigem huvi puudus, ajapuudus, julguse puudus või midagi muud?
30. Kas täiskasvanud kuulavad noori piisavalt ja võtavad nende ideid tõsiselt?
31. Mis aitaks sinu arvates noori rohkem ühiskondlikesse või kogukondlikesse tegevustesse kaasata?
32. Mida sa muudaksid noortekeskuse töös, et noored oleksid aktiivsemad?
33. Kuidas saaks noorsootöötajad noori paremini toetada, et nad julgeksid rohkem kaasa rääkida ja osaleda?
34. Kas on midagi olulist, mida sa tahaksid veel lisada noortekeskuse ja noorte aktiivsuse kohta?
35. Millise soovitus annaksid sina noortekeskusele, et noored oleksid rohkem aktiivsed ja kaasatud?